

17
1.

29
2

179

1.

2.

3.

4.

1741.

1. Balthus, Gabriel: De sublata in diabolo indifferentia ad bonum et malum.

2. Hartmann, Tractatus: De principiis juris naturalis indeque resultantis obligationis naturalis universalitate ex ipsa moralitatis et allega-
tionis naturalis natura sistenda.

3^a Hering, Mathias Benoni: De prodigo felici in materia de fructuum restitutione 2 Simpl.

4. Hering, Mathias Benoni: De retentione in deposito legitima

5. Mantzel, Em. Fr. Fr. : De proposito in mente retento.

6^a Mantzel, Em. Fr. Fr. : De decisionibus, quae fiunt pro auctoritate.

6^b Mantzel, Em. Fr. Fr. : De decisionibus, quae fiunt pro auctoritate. Accedit Mantzel, Em. Fr. Fr.

Fr. Frisvander: Wie viel Geld eines Beutel, der wie
ein Kopf gross? Ber 1741.

7. et Mentzel, Ern. Fr. Frö: De penis mercatorie Beutl.

8. Schmidt, Joh. Pet.: De vindicatione rerum pupilla-
riam omni carni ad quinquennium restricta.

9. Schmidt, Joh. Pet.: De praesentatione natali . . .

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

16

FI

P. 16

D
i, v

IC

3

Q. D. B. V.
PAVLLIANAE ACTIONIS
 VERVM FVNDAMENTVM *1739/26*
OBIECTVM VT ET EIVS
 DVRATIONEM DEMONSTRAT.

~~~~~

P. 321

ET
 SVB PRAESIDIO
 ILLVSTRI ICTORVM ORDINE CONSENTIENTE
HENRICO NETTELBLADT,

I. V. D.

FRATRIS GERMANI

DEFENDET

AVCTOR RESPONSVRVS

DANIEL NETTELBLADT

ROST. PH. ET I. V. C.

ROSTOCHI, A. O. R. MDCCXXXIX. D. XXI MART.

I. HALAE,

(8½)

TYPIIS HENDELIANIS.

O D E V
TAVILLANAE ACTIONIS
ALIVM FVNDAMENTVM
OBIECTVM V T ET FIVS
BYRATONEM DEMONSTRAT

ET
SVE PRASIDIO
HENRICO METTERBLADT
I. V. D.

FRATRES GERMANI
AVCTOR RESPONSORVS
DANIEL METTERBLADT

ROSTOCKI A. O. R. MEDICINAE P. M. A. M. A. T.

150
e

B I G A E
IVSTITIAE SACERDOTVM
VIRO ILLVSTRI
EXCELLENTISSIMO NEC NON CONSVLTISSIMO
CHRISTIANO NETTELBLADT,
CONSISTORII POTENTISSIMI SVECORVM REGIS PER
POMERANIAM ET RVGIAM DIRECTORI GRAVISSIMO
I. V. D. HVIVS QVE IN ACADEMIA GRYPHICA PROFESSORI
LONGE CELEBERRIMO FACVLTATIS SVAE SENIORI
VENERANDO ILLVSTRIS SOCIETATIS SCIENTIARVM
VPSALIENSIS MEMBRO DIGNISSIMO
V T E T

VIRO MAGNIFICO
PRAENOBILISSIMO PARITER AC CONSVLTISSIMO
ERN. IO. FRID. MANTZEL,
I. V. ET PHILOSOPHIAE DOCTORI ILLIVS QVE IN HAC
ILLVSTRI AD VARNVM ACADEMIA PROFESSORI LONGE
FAMIGERATISSIMO

MAECENATIBVS SVIS
A T Q V E
PATRONIS ADGNATO ET PRAECEPTORI
OBSERVANTIA TANTA
QVANTA QVANTA ILLA ESSE QVVM SVMMA
EST SOLET PVBLICVM HOCCE STVDIORVM
SPECIMEN CONRECRATVM VOLVIT NOMINVM
E O R V M

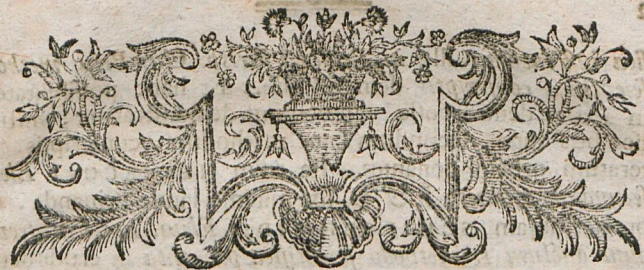
CVLTOR OBSEQVENTISSIMVS
DANIEL NETTELBLADT.

1757
CHRISTIANO NEFFELADT
VIRI MAGNIFICI
PATRONI ADONIS

DANIEL NEFFELADT
SPECIMEN CONSERVATUM
EST CORPUS VULVICUM
CUM ALIIS REBUS
PATRONI ADONIS
VIRI MAGNIFICI
CHRISTIANO NEFFELADT

Q. D. B. V.

LECTORI BENEVOLO.

Methodi mathematicae (vel si vocabulum offendit, demonstratiuae, scientiicae, philosophicae, naturalis) in Iurisprudentia applicatio; laudatur ab his, culpatur ab illis. Temerarium sane esset, si mihi tantum sumerem, ut hanc litem dirimere vellem. Diudicationem enim huius, quae Ictos interviget, controuersiae, non leuiter Iurisprudentiae cognitione tinctum, ut taceam, requirere: philosophicis sciennis etiam, bene imburum illum esse, necesse est; vtrumque vero a me longe alienum. Ho interim scio, multos non infimi nominis Ictos, possibilitatem, quem ad modum ICKSTATT & BVCKYS, hic in *Med. Prael. de statu Iur. ordine atque methodo scienti*

A

sica

fica instituendo: ille in Proleg. Jurisp. Ciu. Priu. methodo scientifica conscriptis demonstrasse. Et hanc possibilitatem in actum deduci posse, ad oculum demonstrarunt, Institutionibus Iuris, secundum hanc methodum, conscriptis, litteratum orbem donantes. Ita enim HEINECCII *Elem. secundum ordinem I. & D.* sua minime laude priuanda, ut praetermittam, SCHIRSCHMIDII *Elem. Jur. Ciu. secundum ductum I. methodo scientifica proposita* in eruditorum manibus versantur. Ne minus BERGERI (*Io. Chr.*) *Comm. in Inst. Jur. Iustiniani* iam sub prelo sudare, catalogus Lipsiensis librorum nouissimorum, nos reddidit certiores. Qui etiam, AVGSPVRGII (*Io. Chr.*) *Iura de Dominio. pacisque dominium adquisitiuis, ex indubiis legis naturae, legumque utriusque iuris Romani continuo ratiociniorum nexu demonstrata*, & cum Praef. WOLFII, ut & *Traet. Prael. de usu eximio methodi demonstratiuae in iure*, ornata, mox lucem esse visura, spem nobis iniecit gratissimam. Systema tamen, secundum hanc methodum conscriptum, maximeque exoptandum, adhuc, quantum ego quidem scio, inter pia desideria referendum. Mihi itaque, diss. quandam iuridicam conscripturo, de themate quodam, peculiarem pertractationem merente, eligendo, prima atque praecipua animo meo infixata fuit cura. Nec diu dubius animo haesi. Quum enim mihi, cum multis aliis, licuit esse tam beato, per nonnullorum annorum tractum, a doctissimo pariter ac foecundissimo ore, Icti huius Almae famigeratissimi Consultissimi atque Excellentissimi *Un. D. & P. P. O. MANTZELII*, VIRI cuius tanta in me exstant merita, ut nullum unquam futurum sit tempus, quo illorum me capere obliuionem patiar, pendendi; &, ut in aliis collegiis, philosophicis tam, quam iuridicis, etiam in Collegio Pandectali eruditionis thesauros quam elegantissime exponentem audiendi, in illo-

illoque actionis paulianae tanquam thematis, peculiari diffi-
 digni iniiceret mentionem, & mihi de themate meditati hoc
 rursus in mentem reuocarem, illud mihi pertractandum sumsi.
 De methodo itaque sollicitus, demonstratiua illud pertrac-
 tandi, feci periculum. Tam, quoniam haec, mihi quidem,
 optima videtur; quam ut, & iuridica hac methodo pertrac-
 tare, assuescam. Interim tamen in gratiam illorum, qui me-
 re philosophica sine maxima vrgente necessitate diffi. iurid.
 immisceri, & per se, ut putant, nota, rigoroſe demonstrari,
 fastidiunt, non omnia ex asse demonstraui. Si vero L. B.
 hanc dissertatiunculam multis laborare vitiis deprehendes, ut
 pro T V A beneuolentia emendes, est, quod quam obnixis-
 sime oro rogoque. Dabo T I B I rationes, me quidem iu-
 dice, sufficientes. Homo sum, & ideo nihil humani a me
 alienum esse potest. Huic generali rationi, iunge si placet,
 sequentes specialiores. Haec dissertatiuncula me habet au-
 ctorem, & ideo quoniam est effectus, qui a me tanquam
 causa venit, qualis causa vero talis etiam effectus, non po-
 test non maxima indigere emendatione. His adcedit: me ad-
 huc in academicis annis versari, in quibus collegiorum fre-
 quentatio, illorumque debita repetitio, totum fere sibi vin-
 dicat diem: libris, ad quos confugere potuissem, fuisse de-
 stitutum, & ideo propriis meditationibus potius indulgendum
 fuisse: & quae sunt alia. Qui vero nihilo tamen secius, hanc
 dissertatiunculam atro mordent dente, sine ratione sufficienti
 agere sciant. Ordinem ipse titulus ostendit. Postquam in
 C A P. I. historica quaedam praemissa, C A P. II. verum hu-
 ius actionis fundamentum indagar, C A P. III. vero circa ob-
 iectum eius erit occupatum, & tandem C A P. IV. durationem
 eius definit. Constitueraui quidem, in peculiari capite sub-
 iectum huius actionis pertractare: at tempus prohibuit, quo
 minus illis quae de eo iam designata, vltimam, ut aiunt,

manum admouere, preloque adaptare potuerim. Benedicat SVMMVM, quod omnia regis, NVMEN etiam imposterum studiis meis, & TVL. B. conaminibus meis faue, memorque sis triti illius: *in magnis voluisse sufficit.*

CAPVT I.
HISTORICA QVAEDAM TRADENS.

§. I.

Iurisprudencia est scientia L. L. in hac vel illa republica; quum vero nemo scientiam L. L. sibi acquirere possit, nisi rationes illarum inuestiget, in L. L. originem, vt ICTOS inquirat, necesse est. Antiquitatum & historiae iuris studium, ICTO itaque quasi proprium esse debet, & semper in explicandis L. L. Romanis, ad Antiquitates Romanas esse recurrendum. Non potui igitur non, quin, quum thema aliquod, quod natales suos Iuri Romano debet, mihi pertractandum sumserim: hoc vero felici successu fieri nequeat, nisi in rationes L. L. inquiram, nonnulla ex Antiquitatibus Romanis, ea qua fieri potest breuitate, praemittam.

§. II.

Inter alias Iuris scripti species apud Romanos, etiam Praetorum Edieta locum occupare, neminem, qui a limine saltem Iurisprudenciam salutauit, fugit. De Praetorum origine, variis in Praetura mutationibus, potestate, & aliis, vel verbo mentionem iniicere superfedeo. Antiquitatum Romanarum scriptores enim, vt taceam, quae de his dicenda satis pertractare: sequens tractatio hoc a me non postulat, quae tamen, vt sequentia praetermittam, minime permittit.

§. III.

§. III.

Romanorum ita ferebat mos, vt Praetor, centuriatis creatus comitiis, edicto in albo proposito denunciaret, quem ad modum eo, quo hoc fungebatur munere, anno, ius esset dicturus. Id quod, habita concione, distoque in L. L. iureiurando, fiebat. HEINECCIUS in *Synt. Ant. Rom. Lib. 1. T. 2. §. 23.*

§. IV.

Quum itaque Praetor, in ipso Praeturae suae initio se obstringere obligatus esset, leges ciuiles per edictum suum haud esse immutaturum: praetoris officium non ad nouum ius condendum; sed potius ad executionem iuris ciuilis principaliter erat directum, & vt adiuuando, supplendo, corrigendo, veram legis ciuilis sententiam interpreteretur. Vnde etiam *viua vox. I. C. in l. §. D. de I. & I.* dicitur, totumque ipsius munus his tribus continebatur verbis: DO, DICO, ADDICO Conf. STROEMII *Diss. habita LVGD. BAT. De officio Praetoris* COLLINI *Diss. VPSALIAE* ventilata, sub titulo: *Praetor Romanus §. 9. sqq.*

§. V.

Quoniam vero Praetores, variis moti rationibus, Ius Ciuile per sua Edicta immutandi, omnem, quam poterant, adhibebant operam; hoc vero illis haud erat permittum, (§. IV.) adiuuandi, supplendi, corrigendi I. C. gratia, sub specie aequitatis nonnunquam: nonnunquam autem vero aequitatis amore ducti, re vera suis L. L. euertebant edictis. Quo vero hoc omni meliori modo palliarent, variis utebantur artibus; rebus enim nouum nomen imponendo, exceptiones quibus L. L. elidebantur concedendo, id quod factum non factum esse fingendo, multa iura noua, contra fidem datam, & ius ciuile, introducebant. De his omnibus

bus plura legere cupienti, satisfaciunt TELGMANN in
seiner Anleitung zur Historie der Römischen Rechtsgelehr-
samkeit p. 129. seqq. STROEMIVS. l. c. Cap. 3. HOFF-
MANNVS in *historia Iuris. Vol. I. p. 81. sqq.*

§. VI.

Praetoris officium per annum tantum durabat (§. III.),
edictum ipsius itaque etiam ultra annum non valebat. Quan-
do enim anno praeterlapso nouus constituebatur Praetor,
aut plane nouum edictum proponebat; aut vetus pro lubitu
immutabat. Vnde etiam CICERO *Verr. I. 42. qui pluri-
mum tribuunt Edicto*, inquit, *Praetoris Edictum LEGEM
ANNVAM dicunt esse*. Haec sententia, quod edictum Praeto-
rum post annum non amplius valuerit etiam ex eo probari
potest, quod ius nouum condere non potuerint. (§. IV.)

§. VII.

Ex eo ideo magnus enatus est Edictorum cumulus, &
tandem HADRIANO, vt plurimi putant, imperante, ex
multis Edictis vnum est confectum, quod perpetuum vo-
cabatur. *L. 10. C. de vet. iur. enucl.* Tandem vero successu
temporis edicta Praetorum, non modicam iuris auctori-
tatem obtinuisse, iusque Praetorem condidisse, in *L. L. pas-
sim* legitur. §. 7. *I. de I. N. G. & C. pr. I. de Bon. poss. L. 7.
§. 1. D. de I. & I. t. t.* Quod quisque iuris in alium &c.
Hoc autem fiebat in honorem Praetoris, & propter Magi-
stratus auctoritatem, vnde etiam ius Praetorium ius honora-
rium adpellatur in *d. §. 7. I. L. 2. §. 10. ff. de O. I.* Postquam
verò tandem IVSTINIANVS, ius Romanum, quod in
magnam exerceuerat molem, inter quam & varia Praeto-
rum Edicta erant, in vnum veluti corpus compingi cura-
uit; etiam illa in Corpus Iuris migrarunt, & ideo plenam
L. L. ciuiliū auctoritatem, etiam apud nos, obtinuerunt.

§. VIII.

§. VIII.

Missis vero aliis Praetorum Edictis, & quae de illis adhuc in genere essent dicenda: ad illa me conuerto, ex quibus actio, de qua acturus sum, Paulliana suam trahit originem. Duplex enim Praetor Paullus, sub Praeturae suae initio, uti moris erat, proposuit in albo Edictum. Quorum alterum recensetur in *L. I. pr. ff. quae in fraud. cred. fact. ut rest.*: alterum vero, in *L. 10. pr. h. t.* quod Edictum fraudatorium adpellatur, in *l. 67. §. 1. ad Sc. Treb. l. 96. ff. de Solut.* An? & quanam inter haec Edicta sit differentia, iam non disquiram *Vid. SCHROETERI Diss. de actione pauliana §. VIII. HEINECCII Doctr. ff. p. 6. §. 284.* Pro hoc enim meo scopo sufficit, ex utroque vnam competere actionem, quae Paullianae nomine insignitur, quoniam Edicta auctorem habent Paullum Praetorem. Sunt quidem nonnulli, qui huic Paulo quaestionem status mouent, dignitate Praetoria ornatum fuisse negantes, & potius Ictum aut Praesidem quendam fuisse adserentes. At postet omnino Praetor Paullus, contra illos actione iniuriarium experiri, quoniam honoris titulum illi detrahere non erubescunt, quem tamen ipse IMPERATOR illi tribuit: dum hanc actionem inter Praetorias collocauit, & *l. I. pr. & l. 10. pr. ff. quae in fraud. cred. expressis dicitur verbis: ait Praetor.* An non potius haec actio, cum OLDENDORPIO de *Act. Clas. 6. Act. I. VVLTEIO Comm. ad l. ad §. 6. de Act. pauliana* sit dicenda? quoniam auctorem habet Paullum, lis est de lana caprina. Interim tamen, si aliquod esset huius controuersiae interesse, potius Paullianam appellandam esse ex stimo, quoniam in *l. 38 §. 4. ff. De Vfuris* hoc, haec actio, nomine insignitur. Hunc locum citatum vnicum esse, in vasto Corporis Iuris oceano, in quo huius actionis, expresso nomine fit mentio, nixus auctoritate CARPZOVII in *Diss. de reuocant-*

uocandis iis. quae in fraudem creditorum alienata Cap. I. §. 2. affero. Fateri enim non erubescō, me Corpus Iuris nondum tanta adtentione perlegisse, ut scirem, an semel tantum, an vero saepius, in illo, huius actionis nomen, inueniatur.

§. IX.

Nota est veterum rerum distinctio, in res mancipi & nec mancipi. Illae erant res priuatae, quae certo ritu, inter solos ciues Romanos, ita vendi poterant, ut emtor manus eas caperet: hae, quae non poterant isto ritu alienari. HEINECCIUS *Antiq. Lib. 2. T. I. §. XIII.* BINCKERS HOECK: *De rebus mancipi & nec mancipi.* Fiebat vero rerum mancipi alienatio, antiquo quiritem iure, praecipue per mancipationem, ut & per cessionem in iure. MÜLLERVS *Diff. de Fict. Rom. usu antiq. non hod. §. XV.* Tam ad mancipationem, quam ad cessionem in iure, ipsius rei praesentia, ad solennem adprehensionis actum, erat necessaria; quem ad modum ex ipsis ritibus patet, quos inter alios etiam describit HEINECCIUS *Antiq. Rom. L. I. T. XII. num. 6. 7. 9. Lib. II. T. I. §. XX.* Res quae per mancipationem, aut cessionem in iure, non adquirebantur, adipientis ex iure Quiritum haud fiebant, nisi usucapione adcedente id, quod traditioni deerat, suppleretur. VLPIANIVS *Frog. Tit. I. §. 19.* BRISSONIVS *Select. ex Iure Ciu. Antiquit. L. I. Cap. 7.* Non itaque in dominio, sed saltem in bonis habentis esse dicebantur: nec mancipio, sed usu tantum, a habente tenebantur. HEINECCIUS *Antiq. Rom. Lib. II. Tit. I. §. XVI.*

§. X.

Quoniam vero hae solennitates, multis incommodis coniunctae erant, & praecipue huius iuris formularis sollemnitas, maxime molesta Magistratibus erat: variis modis, hos ritus

9

ritus abrogare, studebant. Ne vero eo quod has solennitates, vel sola antiquitate sua populo probatas, abrogarent, odium illius in se prouocarent: variū actus imaginarii introducti, quibus veteres ritus adumbrabantur. Tandem vero Iustinianus, in *L. vn. C. de nudo iur. Quir. tollendo*, ut ipse loquitur: *antiquae subtilitatis ludibrium expulsi*. Quae hic breuissimis dicta, pluribus deduxit. MÜLLERVS *L. c. §. XVIII. seqq.*

§. XI.

Ex (§. IX.) satis adparet, iure veteri ad dominium acquirendum, traditionem necessariam fuisse. Quum vero quod deberetur, illius traditio nondum facta, debitor adhuc dominus est, rerum debitarum; potest itaque pro lubitu de illis disponere. Si itaque, in fraudem creditorum suorum, aliquid alienaret, illi hoc vindicare non poterant; rei vindicatio enim effectus domini est, creditores vero non sunt domini. Nec personalem habebant actionem, aduersus illum, qui id, quod in fraudem alienatum, possidebat, cum illo enim non erat contractum. Vnde patet: iure veteri non potuisse creditores, id quod in fraudem suam factum, vindicare. *f. I. seqq. I. de Except. l. 5. C. de inutil. stipulat.*

§. XII.

Quum vero iniquum, & contra naturalem aequitatem esse Paulo Praetori videretur, ita defraudari creditores, & tamen nullam illis competere actionem, contra illos, qui ex fraude lucupleriores facti, & nonnunquam illius conscii sunt: verae aequitatis amore ductus, actionem ita deceptis, in Ediēto suo dedit. Quamuis enim nonnunquam Praetores, sub specie aequitatis, nouas actiones contra ius civile introduxerint: haec tamen vera, & non fucata aequitate nititur.

B

§. XIII.

§. XIII.

Erat itaque hoc Edictum contra veteres leges ciuiles (§. XI.), Praetori vero non erat licitum, nouum ius contra *L. L. Ciu.* condendi (§. IV) quum tamen saepissime fieret (§. V.), & ne hoc adpareat, variis vterentur artibus (§. V.): etiam in hoc Edicto, Praetorem, remedio quodam vsum esse deprehendimus, quo, se aliquid contra *L. L.* ciuiles introduxisse, celaret.

§. XIV.

Inter alias artes, quibus Praetores in Edictis suis, aliquid contra *I. C.* sancitum esse, occultare studebant, etiam occurrit fictio (§. V.); & haec est, qua vsum Praetor Paullus. Fingebat enim, res quas debitor in fraudem creditorum alienauerat, non alienasse, & ideo in debitoris bonis mansisse *§. 6. I. de Act.* Admissa hac fictione, bona uetera alienata, adhuc ipse debitor possidebat, & actionem aduersus ipsum debitorem instigui fingebatur: quod omnino etiam veteri *I. C.* permissum, ideoque haec actio, non erat contra ius ciuile. En exemplum, quo modo Praetores, suam legislati-
onem, occultare sciuerint.

§. XV.

Ex haecenus dictis, satis patere arbitror: veram, qua Praetor, hanc concedens actionem, motus, rationem, esse aequitatem naturalem. Quod vero ex ficto domino compe-
tat, rationem spuriam esse, ad fallendum populum inuen-
tam. Nunquam itaque id a me impetrare potui, vt illorum
sententiae etiam meum, si quod est, adicerem calculum,
qui huius actionis fundamentum, adhuc hodie, vt olim Prae-
tor, in ficto dominio ponunt. Nec ipsum Praetorem enim,
vt taceam, hoc fictum dominium, pro vero huius actionis
fundamento posuisse: quid hodie adhuc opus est, istiusmo-
di

di fictionibus! Ex vero itaque fundamento aequitate nempe naturali, cum qua & Ius Iustinianum conspirat, huius actionis fundamentum, deducere allaborabo.

CAPVT II.

PAVLLIANAE ACTIONIS VERVM
FVNDAVENTVM INDAGANS.

§. I.

Quum omne quod est aliquid, seu, cui determinata notio respondet, generatim res dicatur, ILL. WOLFIVS *Ont. Lat. §. 243.* quid in hac vniuersa natura reperiri potest, quod res non sit? Omnes tamen res, quamuis sua destituantur minime vtilitate, obiectum Iurisprudenciae non esse, omnes vno, Icri ore, profitentur. Res iuridicae itaque, cum SCHIRSCHMIDIO *in Elem. I C. add. Sect. I. Cap. 2.* illae dicendae: *quae ad rō nostrum hominis, pertinere possunt.*

§. II.

Si ad omnes, totum hoc vniuersum, quas ambitu suo complectitur res, adtentionem nostram dirigimus, facile adparebit: nos illas aut extra nos, quae *externae*; aut intra nos, quae *internae* dicuntur, nobis repraesentare.

§. III.

Res externae, in *corporales & incorporales*, distinguuntur. Illae, quas extra nos, sensibus externis nobis repraesentamus; haec, quas extraneos, in intellectu tantum, nobis repraesentare possumus, audiunt.

Scholion. Hanc distinctionem, suo niti fundamento, ex eo pater: quoniam illam, ex definitione rei externae. deduxi; illi, nouas quasdam determinaciones, addens. Ex definitionibus enim oriuntur distinctiones, si illis nouas determinaciones addimus. Qui itaque in distinctionibus formandis, semper hanc adhibet methodum, ab erroribus tutus erit. Vnde etiam in seqq. distinctiones ex ipsis definitionibus ero deducturus, quod semel hic adnotasse, sufficiat. Praeterea, vulgares definitiones, rerum corporalium & incorporalium: quae tangi, & quae non tangi possunt, ad Stoicorum hypothesin, omnes sensus ad vnum, tactum puta, reducetes, si adtendas, facile conciliabis.

§. IV.

Dominium est ius, de re externa pro lubitu disponendi.

§. V.

Competit dominium in res externas (§. praec.), illae vero vel corporales vel incorporales sunt (§. III.), relinquuntur itaque: res incorporales etiam in dominio esse.

Schol. Si LL. idem confirmantes desideras, in *L. 3 ff. Si vsus. pet.* dominium vsusfructus adipisci posse dicitur, qui tamen est res incorporalis (§. III.), & etiam in §. 2. *I. de reb. corp. & incorpor. reb. incorporalibus* adnumeratur. Vid. CONSULTISSIMI DN. HAVSMANNI *Diss. Inaug. sub. Praesidio VIRI ILLUSTRIS IAC. CARMONII*, hic nonnullos ante annos ventilata, cui titulus: *Principia quaedam, doctrinae de dominio.* Sunt quidem multi DD. qui res corporales tantum in dominio esse asserunt; res incorporales vero, tantum in dominio, late sic dicto, vel quasi dominio esse. Quid in genere de eo sentiendum sit, si voces, vel late, vel stricte sumantur, in *Diss. Epist. ad MAGNIFICVM DN. EYRCHARDVM De adceptione vocis, vel late vel stricte*, vberius deduxi, quae omnino & hic, applicanda veniunt. Si in fontem, ex quo haec fere communis DD sententia propullulauit, inquirimus, in Antiquitatum monumentis latere, facile deprehendimus: & iure veteri quidem, res corporales tantum, in dominio esse potuisse, faci-

facile largior, quod vero hodie longe aliter est; uti ex sequenti, huius propositionis deductione, patebit.

§. VI.

Erant in veteri Iure Romano, duo res mancipi alienandi modi, velut per mancipationem, & per cessionem in iure: inter quos tamen mancipatio frequentissima erat, & ad quem ritum requirebatur, res manu capi (Cap. I. §. IX.), illas itaque corporales fuisse, necesse est (§. II.). Quum vero quae per mancipationem, aut cessionem in iure alienata, tantum in dominio adipientis erant (Cap. I. §. IX.): res quarum alter dominus fiebat, debebant mancipari, aut in iure cedi. Res quae ita alienari poterant, debebant corporales esse (*per dem*), ex eo itaque veteres Romani inferebant: res, quarum quis dominus esset, corporales esse debere. Ex his dictis patet, rationem huius doctrinae, latere in istis ritibus, ideoque ipsius principium esse; & quoniam huius sententiae ratio continetur in altero, istis nempe ritibus, esse principiatum. Sublato principio, etiam tollendum principiatum, hi vero ritus, iam sublati sunt (Cap. I. §. X.), E. etiam tollendum est principiatum, & ideo hodie, etiam res incorporales, in dominio sunt.

§. VII.

Dominus habet ius, de re externa pro lubitu disponendi (§. IV.), hoc ius itaque illi soli, cum exclusione cuiuscunque competit. Duos enim, istum dominum, hunc non dominum, pro lubitu, de re quadam disponere posse, contradictorium est.

§. VIII.

Ius est facultas, ex lege externa nobis competens. Ponamus hanc facultatem homini in rem competere, sine respectu

pectu ad certam personam: aut competere personae in personam, ut illa aliquid facere, vel dare teneatur. Sub priori determinatione, *ius erit reale*; sub posteriori, *personale*.
HEINECCIUS *Inst. §. 332.*

§. IX.
 Facultas competens ex dominio, *effectus dominii* dicitur.

§. X.
 Dominus potest de rebus, quarum dominus est, pro libitu, cum exclusione cuiuscunque, disponere (§. VII.), est itaque dominium ius, quod competit in res, sine respectu ad certam personam. Istiusmodi ius dicitur reale (§. VIII.), dominium itaque ius reale est.

§. XI.
Vindicare est efficere, ut res ab altero detenta, in nostram perueniat possessionem, & potestatem.

§. XII.
 Domino competit ius, de re sua pro libitu disponendi (§. IV.), quando vero alter rem, se invito possidet, & restituere recusat, non pro libitu de re sua disponere potest. Necessè itaque est: dominum efficere posse, ut res quando illi lubet, in possessionem suam atque potestatem perueniat, hoc est, quod dicitur rem vindicare, (§. praec.) dominus itaque rem vindicare potest. Quum vero praeterea, dominium est ius reale (§. X.), hoc vero competit in rem, aduersus omnes possessores (§. VIII.), dominus rem a quocunque possessore vindicare potest.

Schol. Aliam, ab hac diuersam demonstrationem, huius propositionis, inuenies in SCHIRSCHMIDII *Elem. iur. Ciu. L. 2. T. 1. §. II.*

§. XIII.

§. XIII.

Competit domino facultas, rem cuius dominus est, a quocunque possessore vindicandi (§. praec.), res incorporales etiam in dominio sunt (§. V. §. VI), potest itaque dominus, etiam res incorporales, vindicare.

§. XIV.

Actus quos res, quae in nostro erant dominio, in alterius dominium transferimus, dicitur *alienatio*.

§. XV.

Dominus de rebus suis, pro lubitu disponere potest (§. IV.), quis itaque illi denegabit facultatem, rem quae in suo dominio est, in dominium alterius transferendi, & quum hoc alienare dicitur (§. praec.), rem alienandi.

§. XVI.

Ad alienationem requiritur, ut res, quae alienatur, in nostro dominio sit (§. XIV.), non dominus itaque alienare nequit.

§. XVII.

Dominus de rebus suis, pro lubitu disponere potest (§. IV.), si itaque non dominus, rem contra voluntatem veri domini alienaret, hoc non solum illicitum (§. praec.), verum etiam dominus rem ita alienatam vindicare potest, a quocunque possessore (§. XII.).

§. XVIII.

Quod dominio competat dominium, cum exclusione cuius, cunque (§. VII.), quod possit rem, a quocunque possessore vindicare (§. XII.), quod alienare possit (§. XV.), sunt facultates illi competentes, ex ipsa domini definitione deductae, sunt itaque effectus domini (§. IX.).

§. XIX.

§. XIX.

Varios esse dominii effectus, non solum in vulgus notum est; verum etiam nonnullos, qui propter sequentia, praetermitti haud potuerunt, ex notione dominii deduxi (§ praec.). Hi effectus dominii, aut omnes vni competunt: aut inter plures sunt diuisi. His obseruatis, incidimus in diuisionem quandam dominii, in plenum & minus plenum. *Plenum enim dominium* is habere dicitur, cui omnes competunt dominii effectus: *minus plenum* vero, cui non omnes competunt.

Schol. Quamdiu rem, in totum & partem diuidere, non licet: tam diu est, & manebit, haec diuisio futilis. Ad diuisionem logicam enim, a distinctionibus (§. III. Sch.), quamuis saepissime confundantur, probe distinguenda, requiritur: vt idea aliqua composita, in partes quibus constat, resoluatur. Quoniam vero haec diuisio, in scholis sctorum semel recepta, & satis intelligi potest, quid sibi illa velint, retinere quam reuicere malui: memor verborum HEINECCII in *Elem. ff. P. II. ff. LXXIX.* *), quum varias diuisiones, inter quas & haec recentuit: *nos sane hic DD. circulos, turbare noluimus.* Caeterum hic notandum, in illa definitione dominii, quae vulgariter traditur, quod nempe sit: ius in re corporali, ex quo facultas nascitur, de ea disponendi, eamque vindicandi; nisi vel lex, vel conuentio, vel vltima testatoris voluntas obstat, dominium minus plenum defini.

§. XX.

Qui adfirmat, se velle alteri aliquid praestare, *promittere* dicitur.

§. XXI.

Adeptare promissum est adfirmare, se consentire in id, quod alter promittit.

§. XXII.

Promissiones adceptatae, *paeta* siue *conuentiones* audiunt.

§. XXIII.

§. XXIII.

Possessor dicitur, qui rem quandam detinet.

§. XXIV.

Traditio est actus, quo res ex vnus possessione, in possessionem alterius transfertur.

§. XXV.

Factum, quo medianre dominium, ex praescripto legis adquirimus, *modus dominium acquirendi* audit. **TITII I. P. L. 3. l. 5. §. 9.**

§. XXVI.

Si dominium rei ex praescripto legis adquirimus, quae in dominio alterius est, hic *modus dominium acquirendi deriuatiuus* est.

Schol. Quando in seqq. mentio fiet, modi acquirendi dominium: semper hic, deriuatiuus puta, est intelligendus.

§. XXVII.

Dominium acquiritur ex praescripto legis, (§. praec.) quum vero LL. vel naturales vel ciuiles sunt, quid secundum utrasque requiratur, videndum, Inter iuris naturalis peritos notum est, quam quod notissimum, ad modum acquirendi dominium, secundum tus Naturae, praeter pactum iustum, nihil requiri. Quem ad modum illud, probatum enictumque satis dederunt **GROTIUS de I. B. & P. Lib 2. Cap 6 §. 1. seqq.** **PUFFENDORFIVS in I. N. & G. Lib 4. Cap. 9.**, & instar omnium **B. KOEHLERVS Exercit I N. §. 1538.** Sufficiat itaque, hoc tantum adduxisse: vterius enim deducere, esset crambem bis costam recoquere. Relinquo itaque campum iuris, quod ratio inter omnes constituit, stadium ingressurus illius iuris, quod voluntate su-

C

peri-

perioris introducitur: examinaturus scilicet ius positium, quid secundum illud, ad modum dominium acquirendi deriuatum, requiratur. Vti vero inter omnes constat, secundum principia i. N., solum pactum iustum sufficere ad dominium acquirendum: ita etiam quem, qui iurisprudentiam a limine tantum salutauit, fugit, D. D. a paucis si discesseris, ad vnum omnes, praeter pactum iustum secundum ius ciuile etiam traditionem necessariam esse, constanter adferere. Interim tamen hoc me dimouere non potuit, quin, salua aliorum de hac re sententia, cum paucis aliis aliter sentiam, & id, quod mihi quidem, veritati magis consentaneum videtur, exponam.

§. XXVIII.

Ad alienationem veterum per mancipationem, vt & per cessionem in iure, necessaria erat traditio, (Cap. I. §. IX.) quum vero illae tantum res, quae ita adquisitae, in dominio adipientis esse dicerentur (Cap. I. §. IX.) iure veteri ad transferendum dominium, traditio erat necessaria. Ex his patet: ex actu mancipationis & cessionis in iure, intelligi, cur iure veteri, traditio necessaria fuerit. Id ex quo intelligitur cur alterum sit, *ratio* eius dicitur; hi ritus itaque continent rationem, quod iure veteri traditio, ad transferendum dominium, necessaria fuerit. Quod continet rationem alterius, *principii* nomine venit, id vero cuius ratio in altero continetur, *principiatum* dicitur, hinc sequitur: ritus mancipationis & cessionis in iure, esse principium traditionis, ad dominium transferendum necessariae, quae ipsius principiatum. Hi ritus hodie iam sublati (Cap. I. §. X.) sublato principio etiam tollendum principiatum, E traditio hodie non amplius necessaria est.

§. XXIX.

§. XXIX.

Quum itaque traditio hodie non amplius necessaria (§. praec.), praeter traditionem vero, ut omnes Icti adferunt, etiam I. C. pactum requiritur (§. XXVII.), firmitat talo: per solum pactum iustum, etiam I. C. dominium transferri.

Schol. Quae hic breuissimis de traditione, quod hodie non amplius necessaria sit, ad transferendum dominium, dixi: omnino vberius deduci possent. Sed quis non videt, hoc peculiarem dissertationem sibi postulare. Legi vero de hac re imprimis meretur, MÜLLERVS in *Diss. de fissionum Romanarum usu antiquo, non bodierno §. XV. seqq.*

§. XXX.

Imperantes in Republica, plura iure naturali non ita determinata, propter salutem reipublicae, ex imperio ciuili aliter determinare posse, per principia iuris ciuilis vniuersalis patet. Quum vero omnino salutem Reipublicae contradicat, si vnus ciuis, qui omnia, quae debuit, rite obseruauit, ex eo, quod alter negligens fuerit, damnum sentire debeat: imperanti omnino incumbit, eo despiciendi, ne hoc in republica fieri possit.

§. XXXI.

Qui pactum inuit est dominus (§. XXIX.), potest itaque rem a quocunque possessore vindicare (§. XII.), & ideo efficere, ut res ab altero detenta, in suam possessionem perueniat (§. XI.). Qui rem detinet est possessor rei (§. XXIII.), dominus itaque efficere potest, ut res ex vnus possessione, in possessionem alterius (hoc casu suam) perueniat, hoc dicitur traditio (§. XXIV.). E dominus quando pactum inuit, rem sibi etiam statim tradi, efficere potest.

§. XXXII.

Quum vero ille, qui per pactum dominium adquisiuit, ex negligentia quadam, rem sibi etiam tradi non curat: facile euenire potest, illum, qui rem iam per pactum cum altero initum alienauit, nondum vero tradidit, lucrandi cupidine commotum, eandem rem, cuius dominium iam translatum, quam vero adhuc naturaliter possidet, adhuc semel in alterum transferre, & illi simul tradere. Dominus potest rem a quocunque possessore vindicare (§. XII.), qui vero pactum iniit iam est dominus (§. XXIX.), E. si hoc contingeret, prior a posteriori rem esset vindicaturus. Hic posterior itaque in damnum incidit, quod ex alterius negligentia sentit, quoniam non curauit, rem sibi statim tradi: quum tamen omnia quae potuit obseruauit; dum nonsolum pactum iniit, verum etiam rem sibi tradi curauit. Imperanti incumbit eo despiciendi, ne hoc in republica fieri possit (§. XXX.) quam rectissime itaque in LL. dispositum; domino ante traditionem non competere rei vindicationem *l. 50. pr. ff. de R. V., l. 5. C. de R. V.* Sibi enim imputet, quod, rem statim sibi tradi, non curauerit.

Scol. Haec quae haftenus dicta LL. repugnare videntur. Ita enim traditionibus & usucapionibus, non nudis pactis dominia transferri, expressis verbis dicitur, in *l. 20. C. de pactis, l. 3. pr. D. de O. & A.* Quamuis vero hoc vel centies in iure dicatur, horum tamen verborum, is tantum sensus est, quod ante traditionem, rei vindicatio non competat. Quo ad rem mecum consentit, trifolium lctorum, de Iurisprudencia optime meritorum, HOMMEL in *Diss. cui titulus: Quinque iuris in re species quae vulgo tradunt, nec semper tales esse, nec solas §. IV. seqq.* HOHEISELVS in *Diss. de concursu duarum causarum lucratiarum in eandem rem, & in eandem personam §. XIV. vt & in Prog. de reuersione iurium statutariorum nec aequa nec prudente §. V. VI* MÜLLERVS *l. c. §. XXI.* deductionem autem mihi vindico. Non implicat itaque,

que, dominum a rei vindicatione esse exclusum; nec desunt huius rei exempla in aliis iuribus. Ita enim secundum *l. l. Lib. III. Tit. 2. Art. 1. & 2.* commodanti, rei suae, a commodatario alienatae, vindicatio denegatur, secundum vulgatum illud: *Hand muß Hand was ren.* MEVIVS ad *l. l. c. STRYCKIUS* in *V. M. Tit. de R. V. § 7.* Ut taceam alia iura statutaria, in quibus huius rei exemplum occurrit. Vid. HOMMEL *l. c. §. 14.*

§. XXXIII.

Dominus ante traditionem a rei vindicatione est exclusus (§. praec.), haec vero est effectus domini (§. XVIII), deest itaque illi vnus domini effectus. Qui non omnes habet domini effectus, illius dominium est minus plenum (§. XIX.), consequens itaque est: dominum ante traditionem, dominium minus plenum habere.

§. XXXIV.

Domino ante traditionem vnus tantum deest effectus, rei nempe vindicatio (§. XXXII. §. XVIII.), caeteri omnes ei itaque competunt.

Schol. Ita emptor ante traditionem sustinet omne periculum, praestit casum fortuitum *§. 3. l. de Empt. Vend. l. 1. pr. ff. de per & comm. rei vend. l. 1. 4. 5. C. eod. l. 12. C. de act. empt. vend. vi & vice versa, quaeuis ex re percipit emolumenta §. 3. l. de Empt. Vend. l. 7. pr. ff. de per. & com. rei vend. Vid. HOMMEL l. c. §. 5. 6. 7.*

§. XXXV.

Dominus ante traditionem omnes domini effectus habet excepta rei vindicatione (§. praec.). Quando itaque & hic domini effectus illi adcedit, fit dominus plenus (§. XIX.), hoc vero pertraditionem fit (§. XXXII.), E. quando domino, qui per pactum dominium adquisiuit, res etiam traduntur, fit dominus plenus.

§. XXXVI.

§. XXXVI.

Quamdiu res nondum tradita, dominus habet tantum dominium minus plenum (§. XXXIII), desunt itaque illi vnus vel plures domini effectus (§. XIX.). Quum vero admodum dominium acquirendi deriuatiuum, requiritur, vt res in dominio alterius sit (§. XXVI.), ille a quo dominium acquiritur, retinet effectus qui alteri desunt, E. ille a quo dominium acquiritur, dominium minus plenum habet, in eo consistens quod vnicum effectum, rei nempe vindicationem, adhuc habeat. Hic enim est ille vnicus, qui domino ante traditionem adhuc deest (§. XXXII.).

Schol. Praecedentes §. XXXIV. XXXV. XXXVI. ex doctrina de toto & partibus commode illustrari possunt. Quum enim vnum quod idem cum multis *totum*, multa quae idem sunt cum vno *partes* eius dicantur. vnumquodque vero ex his multis *pars* adpellatur WOLFIVS *Ont. Lat. §. 341.* dominium est totum, effectus vero sunt partes. Dominio enim insunt varii effectus, vti in vulgus notum, hi effectus sunt multa, & si simul omnes sumimus, idem sunt cum dominio. Quum vero dominium vnum esse, quilibet facile largietur: effectus multa sunt, quae simul sumta idem sunt cum vno, & quum istiusmodi multa partes dicantur, partes domini sunt. Nec minus patet, vnumquodque ex his multis, siue quemlibet effectum, esse partem. Quoniam itaque effectus domini partes ipsius sunt, multa sunt, quae simul sumta dominium, consequenter vnum constituunt: & id circo ea multa, cum vno siue dominio idem sunt. Vnum quod idem est cum multis totum dicitur, dominium itaque totum aliquod esse, quis negat? Ex his dictis & (§. XIX.) facile patet, dominium plenum esse totum, minus plenum vero partem. Ponamus dominium plenum siue totum A. habere tres effectus, vel quod idem est partes b † c † d, si itaque ex toto A. vna pars abesset, ponamus d, caeteras illi adhuc inesse necesse est. En propositionem (§. XXXIV.). Ponamus idem A. ex partibus iisdem b † c † d constare, d vero abesse, tum A. non est totum. Si vero d illi rursus adcedit, A est totum,

totum, tum enim constat ex partibus b ꝑ c ꝑ d, hoc vero per hypothesein, sunt omnes partes totius A. En propositionem (§ XXXV.). Ponamus iterum A. cum partibus b ꝑ c ꝑ d si itaque quis haberet partes b ꝑ c, non haberet totum A. deest enim adhuc pars d, qui itaque d habet, etiam partem totius A. habet, En propositionem (§ XXXVI.).

§. XXXVII.

Dominus a quo dominium acquiritur, habet quidem adhuc dominium minus plenum ante traditionem, at vnicum tantum effectum, rei nempe vindicationem (§. praec.) caeteri vero omnes ante traditionem iam competunt, domino qui acquirit (§. XXXIV.). Quum vero alienatio etiam est effectus domini (§. XVII.), ille a quo dominium pacto adquisitum, quamvis traditio nondum facta, res tamen alienare nequit.

§. XXXVIII.

Genus numero definitum *quantitas* dicitur.

Schol. Loquor hic iuridice, Iuris vero genus idem esse, quod Philosophis species, omnibus constat.

§. XXXIX.

Qui se alteri post certum tempus, certam quantitatem sibi propriam traditurum esse promittit *debitor*, qui vero promissum, ab altero factum addeperat, *creditor* audit.

Schol. Ad definitionem pretii, a KOEHLERO I. N. §. 428 suppeditatum, si reflexeris, facile adparebit: debitorem certum aliquod pretium promittere. Non vero determinat hanc vel illam rem, cui hoc pretium competit: si enim hoc fit, creditor fit hypothecarius; de quo quoniam est species debitorum, mihi non est sermo. Ex his etiam patet, cur communiter debitores, certam quandam pecuniae summam promittant. Quum enim mortales animaduertent, pretium vulgare & particulare, innumeras parare difficultates: commori sunt, pretium aliquod eminens & commune excogitandi, cui pecuniae nomen imposuerunt, in auro &

& argento consistens. KOEHLER I. N. ff. 1606. Caeterum haec creditoris & debitoris definitiones sunt maximae generales, abstrahendo a casibus singularibus formatae. Ita enim positis his definitionibus, donans & donatarius, debitor & creditor possunt adpellari. Sunt haec definitiones etiam in LL. fundatae, quoniam in l. 11. ff. de V. S. expressis dicitur verbis: *creditorum adpellatione, non bi tantum adcipiuntur, qui pecuniam crediderunt; sed omnes, quibus ex qualibet causa debetur.*

§. XL.

Debitor promittit & creditor adceptat promissum (§. pr. §. XX. §. XXI.), promissiones adceptatae pacta dicuntur (§. XXII.), debitor & creditor itaque pactum ineunt. Quum vero debitoris promissum, a creditore adceptatum, in eo consistit, ut quantitatem quandam, sibi propriam, post certum tempus traditurum esse promittat (§. pr.), haec vero omnino res est (§. I.), debitor cum creditore pactum iniit, quo rem quandam sibi propriam, vel quod idem est, in dominio suo existentem, creditori traditurum esse, promittit.

§. XLI.

Debitor pactum iniit, de re sibi propria, siue, in dominio suo existente, in creditorem transferenda (§. pr.): si itaque creditor rei sibi promissae dominus fieret, hunc dominium adquirendi modum deriuatiuum esse, facile patet (§. XXVI).

§. XLII.

Creditor pactum iniit cum debitore, de certa re, debitori propria, in se transferenda (§. XL.), per solum pactum in modo dominium adquirendi deriuatiuum, dominium acquiritur (§. XXIX.), hic modus adquirendi est deriuatiuus (§. pr.), creditor itaque fit dominus rei quam debitor promissit. Res quam debitor promissit, est certa quantitas (§. XXXIX.) creditor itaque dominus fit, quantitatis a debitore promissae.

Schol.

Schol. Notandum hic venit, creditorem quidem dominum fieri certae quantitatis, non vero huius vel illius quantitatis. Nec est quod dicas, hoc notioni dominii repugnare, non enim requiritur certum aliquod indiuiduum esse, cuius domini sumus. Ita enim si creditori hypotheca quaedam constituta, fit dominus rei hypothecariae, (in hypotheca enim, absque traditione dominium transferri, etiam illi, qui alias traditionem necessariam esse contendunt, asserunt. HEINECCIUS *Inst. §. 329. ***), notum vero est, nullam rem indiuidualem, ad illam requiri. In generali enim, omnia debitoris bona, hypothecae nexui subiiciuntur; in speciali vero, res indiuidualis quidem in hypothecam datur: non tamen opus est, hanc rem indiuidualem aequipollere debito. Si itaque domus quaedam mille thaleris constans, creditori cui ducenti debentur, in hypothecam datur: non totius domus fit dominus, sed partis domus, cui tantum, quantum debetur, respondet pretium; interim tamen ipsa pars non determinatur.

§. XLIII.

Creditor dominium adquisiuit solo pacto, absque traditione (§. XLII. XL. XXXIX.), est itaque dominus minus plenus (§. XXXIII.), cui vnus tantum deest dominii effectus, rei nempe vindicatio (§. XXXII.) E. creditor est dominus, a rei vindicatione exclusus.

§. XLIV.

Quando domino, quo dominium per pactum adquisiuit, res traduntur, fit dominus plenus (§. XXXV.), quum vero creditor istiusmodi dominus est (§. XLII. XL. XXXIX.), creditorem, subsecuta traditione, dominum plenum fieri, satis adparet.

§. XLV.

Dominus plenus habet omnes dominii effectus (§. XIX.) rei vindicatio est effectus domini (XVIII.), & creditor subsecuta traditione, est dominus plenus (§. XLIV.), potest itaque creditor, subsecuta traditione, rem vindicare.

D

§. XLVI.

§. XLVI.

Debitor, a quo creditores, id quod sibi debetur adsequi possunt, *soluendo esse*: ille vero, a quo id quod debetur, adsequi nequeunt, *non soluendo esse*, vel *obcaeratus* dicitur.

§. XLVII.

Ex definitione debitoris, qui ad huc soluendo est, satis adparet, hunc duplicem contingere posse casum: quod, quando, debitor id quod debet soluit, adhuc quaedam sibi propria remaneant; aut quando ex aere alieno exiit, bonis etiam exutum esse.

§. XLVIII.

Debitor qui ita soluendo est, ut adhuc aliquid remaneat, id quod debet soluere potest, & tamen adhuc quaedam sibi propria habet (§. XLVI. praec.), debitum consistit in certa quantitate (§. XXXIX.), vel quod idem est, in certo pretio (XXXIX Sch), rebus itaque quas debitor adhuc possidet, non solum tantum competit pretium quantum debet, verum etiam adhuc aliquid superest Creditores quidem domini fiunt, certae quantitatibus, siue certi pretii, non vero huius vel illius pretii, quod huic vel illae rei inest (§. XLII.) debitor itaque, qui adhuc ita soluendo, ut aliquid superfit, de rebus suis pro lubitu disponere potest (§. IV.).

Schol. Quilibet facile videt, demonstrationem huius §. ea propositione nititur: quod dominus, si dominium nondum translucit, adhuc dominus sit. Iuuabit vero, exemplo quodam speciali, hunc §. illustrare. Ponamus A. esse debitorem in bonis habentem, domum 1000 thal. constantem, alterum sibi debere 400 thal. & pretium caererarum, quibus instructus est, opum, esse 600 thal. Debere vero 1400 thal. Hunc debitorem adhuc soluendo esse, & quidem ita, ut adhuc soluto debito aliquid superfit, si calculum duxeris, satis adparebit. Quis itaque huic debitori denegabit fa-

cul.

cultatem, domum pro 600 thal. vendendi, & alteri de eo quod sibi debet, 100 thal. remittendi. Creditores enim, sunt quidem domini 1400 thal. quos debet: non vero rerum ipsarum, e. g. domus debitoris, vel aliarum rerum, quibus tantum, quantum debetur, competit pretium; & sufficit, creditores hoc pretium, cuius domini sunt, quamvis debitor domum ita vendat, & debitorem suum liberet, nihilo tamen fecius, ex bonis debitoris adsequi posse.

§. XLIX.

Debitor obaeratus quod debet solvere nequit (XLVI.), debitum consistit in certa quantitate, siue certo pretio (§. XXXIX.), rerum itaque, quas debitor obaeratus possidet, pretium, non sufficit ad soluendos creditores. Pretii quod debetur dominium, iam in creditores est translatum (XLII.), liquet itaque: debitorem obaeratum non amplius esse dominum pretii, siue quantitatis, rerum quas ad huc possidet. Porro in debito, dominium quantitatis transfertur (XLII.), quantitatis vero est, genus numero definitum (§. XXXVIII.), Et debitor obaeratus manet dominus rerum indiuidualium, siue, vt ICi loqui amant, specierum, quas possidet. Hinc sequens fuit propositio: Debitor obaeratus de rebus suis indiuidualibus quidem pro libitu disponere potest, sed haec facultas catenus restricta, vt quantitas siue pretium, semper manere debeat saluum.

Schol. Idem etiam de debitore, qui quidem adhuc soluendo sed quando ex aere alieno exiuit, bonis etiam exutus est valere: ex principis suppeditatis, & ope principii reductionis, facili negotio demonstrari potest. Ita, vt dicta exemplo illustrem: si debitor A. de quo in (*Sch. ad ff. praec.*) dictum, ita aere alieno obrutus esset, vt ex illo exire nequeat, vel exire quidem adhuc posset, sed tum etiam bonis exutus esset, quum nempe 2300 thal. vel etiam 2000 thal. deberet: posset quidem domum vendere, sed non aliter, quam vt pretium iustum, nempe 1000 thal. pro illa recipiat, suum debitorem vero, a debito liberare nequit.

§. L.

Ex (§. praec.) satis adparet: debitorem obaeratum, si actum quendam suscipit, quo efficitur, ut pretium non maneat saluum, tanquam non dominum agere.

§. LI.

Si debitor ita alienat, ut creditores, id quod sibi debetur, adsequi nequeant, *in fraudem creditorum alienat.*

Schol. In hac definitione non determinatum, an fraus affectum, vel consilium fraudandi habuerit, an vero non. Per generalem fraudis definitionem, omnino ad illam animus fraudandi requiritur: eo enim abfert, non fraus, sed culpa committitur. Quoniam vero actione paulliana, etiam id vindicari potest, quod debitor absque animo fraudandi alienavit, ut in *Cap. sequente* demonstrabitur; ea vero tantum hac actione vindicari posse, communiter dicitur, quae in fraudem creditorum alienata, ut cum schola loquar, fraudis conceptum hic paullo generaliore formare malui, quam a communi loquendi usu recedere.

§. LII.

Ad id, ut aliquid in fraudem creditorum alienetur, requiritur: debitorem ita alienare, ut creditores, id quod sibi debetur, adsequi nequeant (§. praec.), quum vero hoc supponit debitorem esse obaeratum (§. XLVI), debitor obaeratus tantum in fraudem creditorum alienare potest. Vel ita;

Ponamus debitorem qui adhuc soluendo, in fraudem creditorum alienare posse, tum creditores id quod sibi debetur, adsequi nequeunt (§. praec.), hoc vero repugnat definitioni debitoris, qui adhuc soluendo (§. XLVI.), E. illum in fraudem creditorum agere posse, contradictorium est. Debitor qui soluendo, & qui non soluendo, sunt contradictorie opposita relinquitur itaque: solum debitorem obaeratum, in fraudem creditorum alienare posse.

Schol.

Schol. Dubia quae circa hanc propositionem oriri possunt, facile solvantur, attendendo: an debitor iam antea obaeratus fuerit: an vero per hunc actum demum fiat. Posset etiam haec propositio, ex (§. XLVIII. XLIX.) demonstrari.

§. LIII.

Si debitor rem suam ita alienat, ut illi equipollens reddatur, quilibet concedet, nihil agere quo quantitas imminuitur. Debitum consistit in quantitate (§. XXXIX.), quum vero tum demum in fraudem creditorum debitor alienatur, si per alienationem, debitores, id quod sibi debetur, adsequi nequeunt (§. LI.): qui ita alienat, ut sibi equipollens reddatur, in fraudem creditorum alienare, dici nequit.

§. LIV.

Ponamus debitorem obaeratum in fraudem creditorum alienare, tum eo efficitur, ut creditores, id quod sibi debetur, adsequi nequeant (§. LI.), debitum consistit in pretio, siue quantitate (§. XXXIX.) E. quando debitor in fraudem creditorum alienat, pretium imminuitur, & ideo non maneat saluum. Solus debitor obaeratus in fraudem creditorum alienare potest (§. LII), debitor obaeratus itaque si hoc facit, ita de rebus suis disponit, ut pretium non maneat saluum. Hoc vero facere nequit (§. XLIX.), & si facit tanquam non dominus agit (§. L.). Creditores sunt domini pretii (§. XLII.) quumque nemo praesumatur, se velle fraudari: debitor obaeratus, in fraudem creditorum alienans, contra voluntatem veri domini, tanquam non dominus agit. Dominus de rem a non domino alienatam vindicare potest (§. XVII.), posset itaque creditor, eo momento quo aliquid in fraudem, a debitore obaerato alienatur, hoc vindicare. Quoniam vero creditor, dominium tantum per pactum adquisiuit, res vero nondum tradita (§. XLII. XL. XXXIX.), itiusmodi domi-

domino autem nondum competit rei vindicatio (§. XXXII.): creditores si quid in fraudem alienatum ante traditionem tamen, id quod alienatum, vindicare nequeunt, quamvis debitor, contra voluntatem domini: tanquam non dominus alienauerit.

Schol. Praeter generalem rationem, cur dominus ante vindicationem a rei vindicatione sit exclusus, quam (§. XXXII.) suppeditavi: hic adhuc specialior quaedam adest; quoniam creditores ante traditionem scire nequeunt, an aliquid in fraudem alienatum sit. Postquam haec demonstravi, creditores dominium per pactum tantum adquisivisse & ideo illis non competit rei vindicatio: iam ad id me adcingo, ut etiam ostendam; creditoribus, quando actionem paullianam instituunt, res etiam iam traditas esse, & ideo, quem ad modum in actione paulliana sit, illas vindicare posse.

§. LV.

Actio qua ea, quae in fraudem creditorum alienata, vindicantur, *Paulliana* dicitur.

Schol. Vocatur alius actio; in factum, quoniam ad reuocandum factum aliquod, i. e. in fraudem creditorum alienatum competit. Solum etiam ab effectu rescissoria vel reuocatoria dici. Sunt vero non nulli, qui discrimen intercedere contendunt, inter rescissoriam & paullianam; per hanc enim usucapionem per illam traditionem rescindi. Nec desunt, qui distinctionem quandam architectantur, inter reuocatoriam & paullianam: hanc in personam, illam in rem esse, contententes. Conf. SCHROETERI *Diss. de actione paulliana* C. 2. §. 15. STRYCKII *Tr. de Act. For. inuestigandis Sect. I. Memb. 5. §. 14.* Quoniam tamen in effectu omnes conveniunt, non video, cur hic discrimen sit faciendum. Quomodo differat a Calvisiana & Fauiana, quae patronis competunt, in res libertorum in fraudem suam alienatas, videre licet, in SCHROETERI *Diss. cit. C. 10.* CARPZOVII *Diss. de reuocandis iis, quae in fraudem creditorum alienata. Cap. 8.*

§. LVI.

§. LVI.

Ad actionem paullianam requiritur, vt aliquid in fraudem creditorum alienatum sit (§. praec.), quum vero debitor obaeratus tantum, in fraudem creditorum alienare potest (§. LII.), debitorem obaeratum esse necesse est, vt actio paulliana institui possit.

§. LVII.

Immissio est actus, quo creditoris in possessionem bonorum debitoris obaerati, vt id quod debetur adsequi possint, ire iubentur.

§. LVIII.

Debitor obaeratus est, qui tot habet creditores, vt id quod debetur, adsequi nequeant (§. XLVI.). Quum vero impossibile sit, scire, an debitor adhuc tantum in bonis habeat, an vero non, vt creditores, quod debetur, adsequi possint, sine accurata designatione eorum, quae adhuc possidet: hoc prius faciendum esse patet, antequam constare potest, debitorem esse obaeratum. Hoc autem fieri nequit, nisi creditores bona possideant, quum vero eo quod immittantur, in possessionem veniunt (§. praec.), immissio prius fieri debet, antequam constare potest, debitorem esse obaeratum. Ad actionem paullianam requiritur, debitorem esse obaeratum (§. LVI.), E. creditores, antequam actionem paullianam instituere possunt, sunt immittendi. § 6. I de Act.

Schol. Explicat quidem nonnulli hunc § I. longe aliter: quando enim ibidem legitur, *bonis a creditoribus possessis*, hunc, horum verborum, sensum esse existimant: actione paulliana, id tantum reuocari posse, quod bonis iam possessis alienatum. Sed, vt raeam, hoc ne quidem verum esse (C. III. §. XXIV): fallaciam et impostitionis & diuisionis committunt. Qui hunc l. c., de actione paulliana intelligendum esse, negant: iis obuiam iuit SCHROETERVS l. c. §. 14. seqq. vt &, in notis ad Diff. SVTHOLTI Aph. 65.

§. LIX.

§. LIX.

Vt actio paulliana institui possit, requiritur debitorem esse obaeratum (§. LVI.), debitor itaque in eo statu esse debet, vt creditores ab illo, quod debetur adsequi nequeant (§. XLVI.). Debitum consistit in quantitate siue pretio (§. XXXIV.), priusquam itaque actio paulliana institui potest, eo despiciendum, an pretium rerum, quas debitor adhuc in bonis habuit, & in quae, creditores iam immissi (§. praec.), tantum sit, quantum creditoribus debetur. Quum vero hoc omnium optime adpareat, si bona vendantur, siue ad minimum taxentur: antequam creditores A. P. instituere possunt, bona, in quae immissi, sunt vendenda: aut ad minimum taxanda.

§. LX.

A. P. non prius institui potest, quam si creditores in bona immissi (§. LVIII.), res debitoris itaque antea ex possessione debitoris, in possessionem creditorum transferuntur (§. LVII.), quando hoc fit res traduntur (§. XXIV.), hinc fuit: res debitoris prius creditoribus esse tradendas, quam hanc actionem instituere possint.

Schol. Qui scit, dari in iure traditiones symbolicas, & per unam clauem, totam domum tradi posse; ille dubium, illas tamen res, quae per A. P. vindicantur, non tradi, facile resolvere potest.

§. LXI.

A. P. creditores instituunt (§. LV.), creditores cum debitore pactum interunt, de re debitor propria, in se transferenda (§. XL.), requiritur itaque, vt actio paulliana institui possit: creditores, pactum iniisse, de re quadam respectu debitoris, transferenda. Porro antequam A. P. institui potest, requiritur: res tradi creditoribus (§. praec.). Creditores

res

res itaque, antequam A. P. instituere possunt, pactum inierunt, de re debitori propria, in se transferenda, & traditio etiam iam facta. Qui pactum inicit, & traditio etiam iam facta, ille est dominus plenus (§. XXXV.), E. creditores, antequam A. P. instituunt, iam sunt domini pleni.

§. LXII.

Ad A. P. requiritur, vt aliquid in fraudem creditorum alienetur (§. LV.), hoc tantum debitor obaeratus facere potest (§. LII.), ad A. P. itaque requiritur: debitorem obaeratum ita alienare, vt eo efficiatur, creditores id quod sibi debetur, adsequi non posse (§. LI). Debetur pretium siue quantitas (XXXIX.), requiritur itaque, vt A. P. institui possit: debitorem obaeratum, ita de rebus suis disponere, vt pretium non maneat saluum. Si debitor obaeratus hoc facit, tanquam non dominus agit (§. L.), & verus dominus, ita alienatum a non domino, vindicare potest §. XVII. Quum vero creditores A. P. instituentes sunt domini pleni (§. praec), domino pleno vero, omnes competunt domini effectus (§. XIX.), & rei vindicatio etiam domini effectus est (§. XVIII), nec hic illis denegari potest. Si itaque creditores, A. P. instituentes, rem vindicant (§. LV.), quum rei vindicatio vero est domini effectus (§. XVIII.), effectus domini autem est facultas competens ex dominio (§. IX.) facultatem actionem paullianam instituendi, creditoribus ex dominio competere, quilibet videt. Id ex quo concipitur; actionem quandam competere, fundamentum ipsius dicitur, E. actionis paullianae fundamentum, est dominium.

Schol. Optarem quidem, me etiam hoc adductum fundamentum, auctoritate DD. corroborare posse: sed ne vnicum quidem inuenire potui, quem mecum haberem consentientem. Quos mihi enim, de hac re euoluere licuit, in longe alia abeunt: nonnulli

E

enim

enim, fundamentum ponunt, in pignore per immissionem quaesito, STRYCKI *de Act. For. Sect. 2. Memb. 5. §. 14.* nonnulli ex delicto vel quasi contractu deducunt: plurimi vero, ex facto domino competere asserunt. BOEHMER *in Tr. de Act. Sect. 2. Cap. I. §. 27.* Cur hoc vltimum fundamentum admitti nequeat, in (Cap. I. §. vlt.) breuissimis indicaui.

C A P V T I I I .
PAVLLIANAE ACTIONIS OBIECTVM
S I S T E N S .

§. I.

Per A. P. id, quod in fraudem creditorum alienatum, vindicatur (Cap. II. § LV.), obiectum huius actionis itaque, in fraudem creditorum alienatum, esse, quilibet videt. Alienatio est actio, quum vero actiones vel commissiuas, vel omissiuas esse, omnibus constat: quomodo & omitiendo & committendo alienata, A. P. reuocentur, in sequentibus videndum *l. 4. ff. quae in fr. cred.*

§. II.

Actus, quo ius quoddam, contra ciuiliber nobis obligatum, in iudicio persequimur, dicitur *actio*.

§. III.

Datur ius reale, datur personale (Cap. II. §. VIII.) Si itaque in definitione actionis generali determinamus, ius esse reale quod persequimur, incidimus in speciem actionum quae reales dicuntur, & finiuntur: per actus, quo ius quoddam

dam reale, contra ciuilitur nobis obligatum, in iudicio persequimur.

§. IV.

In actione reali ius reale persequimur (§. praec.), hoc vero competit aduersus quemcunque possessorem (C. II. §. VIII.), E. actio realis contra quemcunque possessorem potest institui.

§. V.

Praetores etiam nonnunquam ius nouum constituebant (C. I. §. V.), actio itaque, qua ius quoddam praetorium, contra ciuilitur nobis obligatum, in iudicio persequimur, praetoria dicitur.

§. VI.

Actio Paulliana competit ex dominio (C. II. §. LXII), dominium est ius reale (C. II. §. X.), A. P. itaque realem esse constat.

S. bol. In diuersas partes, hic abeunt DD. nonnulli enim pro reali, nonnulli pro personali, nonnulli pro mixta, venditant actione. Alii per distinctionem, totam rem expedire allaborant: an nempe alienatio facta sit ante, an vero post missionem in possessionem; in priori casu personalem; in posteriori realem esse adferentes. Ego, nixus demonstratione in hoc §. suppeditata realem esse, adferere nullus dubitauit, & huius sententiae praesidium inuenio, in §. 6. 1. de A&F. ubi inter reales collocata est.

§. VII.

Quoniam A. P. realis est (§. praec.), actio realis vero contra omnes possessores institui potest (§. IV.), hoc etiam A. P. competere necesse est.

§. VIII.

Si ad generalem possessoris definitionem, (C. II. §. XXIII.) traditam, reflectimus: varias, illam ulterius determinando,

possessorum species, ex ea eruere licebit. Si enim ita rem detinemus, vt pro illa, nihil ex nostro in alterum transtulerimus, *titulo lucratiuo*; si equipollens ex nostro rursus tradidimus, *titulo oneroso*; si vero aliquid ex nostro, non vero equipollens dedimus *titulo mixto*, siue, oneroso & lucratiuo, possidemus.

§. IX.

Qui id quod in fraudem creditorum alienatum detinet, & fraudis conscius est, possessor *malae fidei*: qui non conscius, *bonae fidei* dicitur.

§. X.

Qui id, quod in fraudem creditorum alienatum possidet, titulo lucratiuo possidere necesse est. Si enim non possideret titulo lucratiuo, aliquid ex suo, & quidem equipollens reddidisset (§. VIII.), quum vero quando hoc fit, nihil in fraudem alienatum (C. II. §. LIII.), impossibile est: qui in fraudem creditorum alienatum, possidet, non titulo lucratiuo possidere.

§. XI.

Qui titulo oneroso possidet reddidit equipollens (§. VIII.) si debitor obaeratus ita alienat, vt sibi reddatur equipollens, in fraudem creditorum alienare, dici nequit (C. II. §. LIII.), E. impossibile est: id quod titulo oneroso possideretur, in fraudem creditorum esse alienatum.

§. XII.

Quando titulo mixto: possidemus, pro parte oneroso, pro parte lucratiuo titulo possidemus (§. VIII.), qui id quod in fraudem creditorum alienatum possidet, semper titulo lucratiuo possidet (§. X.): qui vero oneroso possidet, illum in fraudem creditorum alienatum possidere, impossibile, (§. XI.).
Si

Si itaque aliquid in fraudem creditorum alienatum, titulo mixto possidemus: eatenus, quatenus lucratiuo possidemus, in fraudem creditorum alienatum: quatenus vero oneroso titulo possidemus, non in fraudem creditorum alienatum.

§. XIII.

Qui titulo mere oneroso possidet reddidit aequipollens (§. VII.), si debitor obaeratus ita alienat, ut sibi reddatur aequipollens, non alienat in fraudem creditorum (C. II. §. LIII.). Vbi nulla est fraus ibi etiam conscientia fraudis esse nequit: quum vero, ut in fraudem creditorum alienatum mala fide possideamus, requiritur fraudis conscientia (§. IX.), impossibile est, illum, qui id quod in fraudem creditorum alienatum, titulo oneroso possidet, in mala fide esse.

§. XIV.

Si quis, id quod a debitore obaerato alienatum mala fide possidet, fraudis debitoris conscius est (§. IX.). Vbi est conscientia fraudis ibi etiam fraus adesse debet, E. qui mala possidet fide, in fraudem creditorum alienatum possidet. Omne id, quod in fraudem creditorum alienatum, A. P. vindicatur (C. II. §. LV.), contra illum itaque, qui a debitore obaerato alienatum, mala fide possidet, haec actio institui potest.

§. XV.

Qui id, quod in fraudem creditorum alienatum possidet, titulo lucratiuo possidere necesse est (§. X.), E. vi oppositorum: qui titulo lucratiuo possidet, in fraudem creditorum alienatum possidet. Contra illum, qui in fraudem creditorum alienatum possidet, A. P. institui potest (C. II. §. LV.), E. contra titulo lucratiuo possidentem, A. P. institui potest. *l. 6. §. II. ff. quae in fraud. cred. l. 5. C. b. t.*

§. XVI.

§. XVI.

Impossibile est, in fraudem creditorum alienari, & tamen possidentem titulo oneroso possidere (§. XII.), quum vero A. P. tum demum locum habeat, si aliquid in fraudem creditorum alienatum (C. II. §. LV.), contra titulo oneroso possidentem, haec actio institui nequit.

Schol. Distinguunt vulgariter DD.: inter titulo oneroso possidentem, qui in bona, & qui in mala fide est; ita: ut ille quidem non teneatur contra hunc tamen omnino haec actio institui possit. Explicabo breuibus mentem meam. Si DD. titulo oneroso mala fide possidentem, hac actione conueniri posse, adferentes: hoc intelligunt, de titulo mere oneroso possidente, casum impossibilem ponunt. In (§. XII.) enim, demonstraui: impossibile esse, illum, qui id quod in fraudem creditorum alienatum possidet, in mala fide esse: nec minus in hoc §. demonstratum: contra titulo oneroso possidentem, A. P. institui posse, implicare. Si vero de titulo mixto possidente hoc intelligunt, indeterminate loqui, in aprico est; ut taceam, ne tum quidem A. P. institui posse, uti ex (*Sch. ad ff. seqq.*) parebit. Sententiae suae praesidium quidem quaerunt, in l. 6. ff. 8. l. 10. pr. l. 25. ff. 1. ff. b. t.: quamuis vero illas perlegerim, & iterum iterumque relegerim, hoc tamen in illis inuenire haud potui. Loquuntur enim generaliter de illis, qui id quod in fraudem factum, mala fide possident, illosque hac actione teneri adserunt. Quum vero in fraudem creditorum alienata possidens, sit semper in lucro (§. X.), & impossibile sit, in fraudem creditorum alienata titulo oneroso possideri (§. XI.), haec leges, de titulo lucratiuo possidentibus, sunt intelligendae. Verba finalia l. 10. ff. 8. quare si quid in fraudem creditorum factum sit, si tamen is, qui cepit, ignorauit, cessare videntur verba Edicti, quod attinet: illa, quem ad modum communiter fit, intelligi nequeunt: de oneroso titulo possidente, qui in bona fide. Supponitur enim ibidem: aliquid in fraudem creditorum factum esse, quum vero ille, qui hoc possidet, titulo oneroso possidere nequit (§. XI.); sed potius titulo lucratiuo possidere necesse est (§. X.), haec verba ita intelligenda essent: quod contra titulo lucratiuo, bona fide possiden-

dentem, haec actio institui nequeat. Sed hoc contradicit (§. XV.), & LL. ibi allegatis, quorsum itaque nunc. Ad antinomias statim confugere, multis idem est, ac in asyllum ignorantiae se recipere: praecipue vero illis, qui totum Corpus iuris, ab illis liberare, frustraneam adhibent operam. Tentabo itaque explicationem, & conciliationem cum (§. XV.), in Scholio ad §. sequentem.

§. XVII.

Titulo mixto possidens, & lucratiuo & oneroso possidet (§. VIII.), contra titulo lucratiuo possidentem A. P. institui potest (§. XV.), contra oneroso titulo possidentem vero non (§. XVI.), hinc sequitur: titulo mixto possidentem eatenus conueniri posse hac actione, quatenus titulo lucratiuo possidet: non vero quatenus oneroso *l. 6. §. ii. in fin. h. t.* Vel si placet, ita demonstrari potest.

Id quod in fraudem creditorum alienatum, A. P. vindicatur (C. ii. §. LV.), quum vero, si titulo mixto possidemus, quatenus titulo lucratiuo possidemus, tantum aliquid in fraudem creditorum alienatum esse potest: quatenus vero oneroso non (§. XII.), aduersus titulo mixto possidentem, eatenus tantum institui potest A. P., quatenus titulo lucratiuo possidet.

Schol. Videtur quidem, contrarias esse *l. 7. §. 8. ff. h. t.* In illis enim, quem ad modum culibet, illas perlegenti, patebit. haec continetur propositio: qui titulo mixto mala fide possidet, illi id quod dedit, non restituitur. Sed quamuis illi, qui titulo mixto possidet, id quod dedit, haud restituendum esse, ambabus, vel si haberem, quatuor manibus, concedam: hoc tamen, huic propositioni, in hoc §. demonstratae, neuiquam contradicit. Qui enim titulo mixto possidet, oneroso & lucratiuo titulo simul possidet (§. VIII.), potest itaque in mala fide esse, quoniam simul etiam, lucratiuo titulo possidet. Quando itaque creditores, id quod in fraudem suam alienatum, a titulo mixto mala fide possidente vindicare vellent, per actionem paulianam: pretium datum restituere debuerent,

bereat, alias enim, etiam quatenus titulo oneroso possidet, actionem contra illum instituerent; quod contradicit propositioni in hac §. demonstratae. Quoniam vero, quando debitor hoc pretium etiam iam dilapidauit, eo massa bonorum ad huc magis diminueretur: hoc pretium datum, in poenam suae fraudis conscientiae, istiusmodi possessori non restituitur. Notum enim est, illum qui alterum laedit, & ad reparationem damni, & ad poenam teneri. Est itaque hoc tantum accidens A. P. per ipsam enim hanc actionem, hoc fieri nequit; quoniam titulo mixto possidens, quatenus titulo oneroso possidet, conueniri hac actione nequit. Hoc etiam adhuc eo, magis magisque confirmatur, quod in *l. §. ff. b. t. dispositum*: nummos solutos, si adhuc in bonis existent, esse reddendos. Et ita etiam explicari posse, videtur, verba finalia *l. §. ff. §. ff. t. de quibus in Schol. ad §. praec. dictum*: in illis enim hic continetur casus: si quis titulo mixto, bona fide possidet; & tum actionem non competere adferitur, si enim ita explicantur, omnia conspirant.

§. XVIII.

A. P. competit aduersus quemcunque possessorem (§. XVII.), si itaque tertius rem iam possidet, etiam contra illum institui potest.

§. XIX.

Aduersus illum, qui titulo oneroso possidet, haec actio institui nequit (§. XVI.), quamuis itaque tertius quidam, rem iam possideat titulo oneroso, tamen hac actione teneri nequit.

§. XX.

Ponamus casum: A. in fraudem creditorum alienare, & B. id, quod alienatum, adcipere; rursus vero in C. titulo oneroso, id quod ab A. adcepit, transferre. Quoniam A. (*per hypothesein*) in fraudem creditorum alienat, qui vero hoc facere potest, debitor obaeratus esse debet (C. II. §. LII), A. est debitor obaeratus. B. (*per hypothesein*), id, quod ita alienatum acquirit: quum vero qui id quod ita alienatum ad-

adquirat, titulo lucratioo acquirere necesse est (§. X.), B. in fraudem creditorum alienatum, titulo lucratioo adquisiuit. C vero (*per hypothefin*) id, quod B. ita adquisiuit, titulo oneroso possidet. A. P. id quod in fraudem creditorum alienatum, vindicari potest (C. II. §. LV.), quum vero (*per hypothefin*), A. in fraudem creditorum alienauit, omnino id quod alienauit A. P. vindicari potest. C possidet titulo oneroso (*per hypothefin*), contra titulo oneroso possidentem A. P. institui nequit (§. XVI), C itaque hac actione conueniri nequit. Quum vero B. titulo lucratioo possedit (*per demonst.*) contra C. vero, qui iam possidet, institui haud potest (*per demonst.*), & plane etiam denegari nequit (*per demonst.*), contra titulo lucratioo possidentem, autem institui potest (§. XV.), relinquatur: in hoc casu, non contra C. quamuis sit possessor: sed potius contra B. quum tamen non amplius possideat, A. P. esse instituendam. l. 9. ff. h. t.

Schol. Ex eo itaque, quod in hoc casu A. P. non contra possessorem instituitur, illi, qui realitatem huius actionis in dubium vocant, sequens necesse ratioocinium: Quaecunq; actio non aduersus omnes possessores competit, realis dici nequit. At qui haec non competit aduersus omnes possessores. E non est realis. D. qui etiam realitatem, huius actionis defendunt; mirifice se torquent, in explicandis his tritis, & totum concedentes argumentum, specialem adesse rationem regerunt, cur in hoc casu, excepti a regula fiat: aut etiam eo dissentientes refellere studeant, quoniam, ille qui dolo desit possidere, pro possessore habeatur, l. 27. ff. de R. V. l. 36. l. 131. de R. L. Sed, si dicendum quod res est, illae adductae rationes non satis stringere, mihi videntur. Nego ita ue in hoc syllogismo, minorem propositionem: & omnino etiam in hoc casu, A. P. contra possessorem institui, ex supradictis principis, sequenti modo demonstrari potest. A. P. aduersus illum instituitur, qui in fraudem creditorum alienatum possidet (C. II. §. LV.), in fraudem creditorum alienare ille dicitur, qui ita alienat, ut debitores, id quod sibi debetur adaequi nequeant (C. II. §. LI.),

F

de-

debitum consistit in pretio, siue quantitate, non vero in rebus ipsis, quibus pretium respondet (C. II. §. XXXIX.) E. qui pretium rei, non qui rem ipsam possidet, in fraudem creditorum alienatum possidet. Quum vero in hoc casu: C. rem ipsam quidem possidet, B. tamen pretium rei detinet, quoniam C. titulo oneroso ab illo adquisiuit, B. in fraudem alienatum possidet. Contra B. etiam in hoc casu A. P. instituenda, E. contra ipsum possessorem instituitur. Notandum hic, quando in hoc §. de possessore loquitur, illum intelligendum esse, qui illam ipsam rem, quem debitor alienauit, possidet.

§. XXI.

Ponamus vero eundem hunc B. rursus in C. etiam titulo lucratiuo transferre, tum omnino contra C. instituenda esset. Aduersus illum enim, qui titulo lucratiuo possidet, haec actio institui potest (§. XV.).

§. XXII.

Ponamus iterum A. in fraudem creditorum alienasse, & B. id quod alienauit, titulo mixto possidere, rursus vero in C. eodem titulo transferre. B. & C. itaque per hypothesein, titulo mixto possident, vtrique ideo etiam ex parte, titulo lucratiuo possident (§. VIII.), contra titulo lucratiuo possidentes, A. P. institui potest (§. XV.), E. contra vtrosque haec actio esset instituenda. Quoniam vero haec actio realis est (§. VI.), & ideo contra possessores instituitur (§. III. §. IV.), vulgariter vero non attenditur, etiam illum, qui rem quidem ipsam non possidet, tamen in fraudem creditorum alienatum possidere posse (§. XX. Sch.), in hoc casu, contra C. quoniam tum quando haec actio instituitur rem alienatam possidet, iastituendam esse, in praxi receptum.

§. XXIII.

Qui titulo lucratiuo possidet, contra illum actio pauliana competit (§. XV.), quum vero facili negotio demonstrari

strari posset, nisi quemlibet hoc esse concessurum, persuasus essem, si debitor: a) sibi obligato, adceptione, vel pacto obligationem remisit, *l. 1. §. 2. ff. h. t. β*) si pignora liberaverit, *l. 2. γ*) pecuniam numeraverit, quum nihil deberet *l. 3. pr.*, d) indebite se obligaverit, *l. 3. pr.* e) donaverit *l. 6. §. 2.* ζ) data opera ad iudicium non adfuerit, & ita litem mori passus sit, vel a debitore non petierit, ut tempore liberetur, aut usumfructum vel servitutem amiserit *l. 3. §. 1. η*) & generatim, si desinuerit habere, quod habet *l. 3. §. 2.* illos, qui id, quod his modis alienatum, possident, titulo lucratio possidere, E. haec omnia, A. P. vindicari possunt.

§. XXIV.

In (C. II. §. LIV.) iam demonstratum dedi, creditores eo momento, quo aliquid in fraudem suam alienatum, hoc vindicare posse, quoniam debitor in fraudem creditorum alienans, contra voluntatem domini, tanquam non dominus agit, nisi domini essent a rei vindicatione exclusi. Quum vero creditores, quando A. P. instituere possunt, sunt domini pleni (C. II. §. LX.), & ideo etiam rem vindicare possunt (C. II. §. XIX. §. XVIII.) per A. P. etiam id vindicare possunt, quod ante missionem in possessionem alienatum.

§. XXV.

Obiectum A. P. est, in fraudem creditorum alienatum (§. I. C. II. §. LV.), solus debitor obaeratus in fraudem creditorum alienare potest (C. II. §. II.), E. quod debitor, qui non obaeratus alienavit, A. P. vindicari nequit. Aut hoc modo;

Debitor qui non est obaeratus, vel quod idem est, qui adhuc solvendo, de rebus suis pro lubitu disponere potest (C. II. §. XLVIII.), est itaque adhuc dominus (C. II. §. IV.).

Dominium competit, cum exclusione cuiuscunque (C. II. §. I.). creditores itaque etiam dominos esse implicat. Quum vero A. P. competit ex dominio (C. II. §. LXII.): creditores, id quod a debitore suo alienatum, quum adhuc soluendo esset, A. P. vindicare nequeunt.

§. XXVI.

Creditores id, quod antequam creditores facti alienatum, A. P. vindicare nequeunt. Qui nondum creditor, in illius fraudem aliquid fieri nequit, quum vero per hypothesein, alienatio tum facta quum creditores nondum creditores essent, in illorum fraudem factam esse alienationem impossibile. Ad id, quod in fraudem alienatum, tantum competit A. P., (C. II. §. I.V.) E. creditores id quod antequam creditores facti alienatum, A. P. vindicare nequeunt. *l. 10. §. 1. ff. b. t.*

§. XXVII.

Si creditores, qui post alienationem demum credidere, in priorum creditorum locum succedunt, & in illorum fraudem alienatum fuit: hi posteriores creditores, id A. P. vindicare possunt. Succedunt enim in locum priorum, & ideo eodem iure gaudent, quum vero priores per hypothesein defraudati, & ideo illis competeat A. P. (C. II. §. I.V.), nec his denegari potest. *l. 10. §. 1. ff. b. t. in fin.*

§. XXVIII.

Creditores A. P. instituere posse, est facultas illis competens ex dominio (C. II. §. LXII.), tanquam domini itaque, per A. P. rem vindicant (C. II. §. LV). Quum vero dominus, rem a quocunque possessore vindicare possit (C. II. §. XII): per A. P. res a creditoribus vindicari possunt: siue ita possideantur, ut debitor illas alienans, animum fraudandi habuerit; siue non.

Schol.

Schol. Allegantur quidem communiter a probandam contrariam sententiam, l. 1. §. 2 l. 17 §. 1. l. 10. §. 1. ff. b. t. sed ego non video, quo modo hoc, ex illis probari queat. Explicationem addere, & spatium & tempus prohibent: ipsi consueti itaque referuabo.

§. XXIX.

Si debitor obaeratus, vni vel non nullis ex suis creditoribus; id quod illis debet, proprio motu soluit, *gratificare* dicitur.

§. XXX.

Debitor gratificans debitum soluit (§. XXIX.), qui soluit, id quod debet creditori tradit, (*per def.*) E. debitor gratificans, id quod debet creditori tradit. Debitum consistit in certa quantitate (C. II. §. XXXIX.), quantitas est res (C. II. §. XXXVIII. §. 1.), debitor gratificans itaque tradidit debitori rem, & quum quantitas quae debetur, debitori propria esset debet (C. II. §. XXXIX.), rem sibi propriam. Rerum nobis propriarum domini sumus, demonstrante KOEHLERO I. N. §. 1486. E debitor gratificans, tradidit rem quandam cuius dominus erat creditori. Creditor subsecuta traditione fit dominus plenus (C. II. §. XLIV.) E. quando debitor gratificat res ex dominio debitoris, in dominium creditoris transferuntur. Actus, quo res ex vnus dominio, in dominium alterius transfertur, dicitur alienatio (C. II. §. XIV.) E. debitor gratificans alienat. Debitor gratificando alienans est obaeratus (§. XXIX.), quum vero in alienatione res ex vnus (hoc casu debitoris) dominio in dominium alterius (hoc casu creditoris) transfertur (C. II. §. XIV.), & alienatio per gratificationem, in eo consistit, vt debitor, id quod debet, alienet (§. XXIX.), debitum vero consistit in pretio (C. II. §. XXXIX.), debitor obaeratus, quando gratificat

cat vnum ex creditoribus, respectu caeterorum creditorum ita alienat, vt pretium non maneat saluum. Debitor obaeratus, ita de rebus suis disponere, & consequenter ita alienare nequit (C. II. § XXXIX.), & si ita alienat tanquam non dominus agit (C. II. § XXXVIII.); a non domino alienatum, dominus vindicare potest (C. II. § XVII.), creditores sunt domini & quidem pleni (C. II. § LXI.). E. caeteri creditores per gratificationem alienatum, id est, ita alienatum a debitore obaerato, vt pretium non manserit saluum vindicare possunt. In pretio consistit debitum (C. II. § XXXIX.), E. creditores, quando per gratificationem alienatum vindicant: ita alienatum, vt id quod sibi debetur adsequi nequeant, hoc est, in fraudem suam alienatum, vindicant (C. II. § LI.). Actio qua ea, quae in fraudem creditorum alienata vindicantur, paulliana dicitur (C. II. § LV.), & qui gratificatus est creditor (§ XXXIX.). E. creditores contra creditorem gratificatum, A. P. instituere possunt. *l. 6. §. 7. l. 24. ff. b. t.*

Schol. Cui placebit, §. citatos euoluendi, & in citatis citatos reuoluendi, catenam demonstrationum satis videbit; quamuis haec propositio adhuc rigorosius, ex principiis in praecedentibus iam suipeditatis, demonstrari potuisset.

§. XXXI.

Adplices principium reductionis, & ex cognito in (§. praec.) hoc incognitum facile deduces: quod, quando debitor obaeratus, creditorem creditori praeponat, aduersus creditorem praepositum, A. P. possit institui. *l. 2. ff. b. t.*

§. XXXII.

Ad gratificationem requiritur, vt debitor proprio motu soluat (§. XXIX.). E. quando creditor debitore inuito, debitum iuste exegit non est gratificatus, & ex hoc fundamento
A. P.

A. P. contra istiusmodi creditorem institui nequit. *l. 24. ff. b. t.*

§. XXXIII.

Creditor fit dominus pretii a debitore promissi (C. II. §. XLII.), potest itaque pro lubitu de illo disponere (C. II. §. IV.), & ideo debitum a debitore pro lubitu exigere. Qui iure suo vitur nemini facit iniuriam, caeteri creditores itaque eo non fraudantur. Absente fraude, abesse etiam debet A. P. (C. II. §. LV.) E. creditor, qui id quod sibi debetur iuste exegit, exceptionem actionis non competentis, a caeteris creditoribus conuentus, opponere potest.

Schol. Si vero creditores duplicando probare possent, debitum post immissionem demum recepisse, omnino interloquendum esset: Daß Klägere, einmendes unerachtet, mit ihrer Klage zu hören wären. Ratio decidendi: quoniam in *l. 6. ff. 7. ff. b. t.* expressis verbis hoc inculcatur. Possit quidem reus remedium quoddam, ne haec sententia, in rem iudicatam abeat, arripere: & salvo tamen Dn. Decernentium honore, se hac sententia grauatum esse, praecipue ex decantatissima *l. pupillus 24. ff. b. t.* deducere. Si vero me haberet iudicem, priorem sententiam confirmarem: jedoch also, daß die Urkosten aus bewegenden Ursachen, compensiret werden. B. N. W.

§. XXXIV.

A. P. ideo instituitur, vt in fraudem creditorum alienata vindicentur (C. II. §. LX.), finis huius actionis itaque est, vt creditores quod sibi debetur adsequantur (C. II. §. I.) Quum vero quando haec actio institui potest, debitor est obaeratus (C. II. §. LVI.), & obaeratus debitor in illo statu est, vt creditores quod sibi debetur adsequi nequeant, (C. II. §. XLVI.), cessanteque sine, cessant etiam remedia: contra ipsam debitorem. A. P. institui nequit. *l. I. pr., l. fin. ff. fin. ff. b. t. l. f. C. b. t.*

§. XXXV.

§. XXXV.

Actio est actus, quo ius quoddam contra ciuiler nobis obligatum in iudicio persequimur (§. II.), E. aduersus quem nobis competit actio, illum nobis obligatum esse necesse est. Si itaque debitor obaeratus, actionem instituere posset, hoc vero negligeret, aut expresse huic iuri actionem instituendi renunciaret, sibi obligatum liberaret. Si debitor obaeratus sibi obligato, obligationem remittit. id quod remissum A. P. vindicari potest (§. XXIII. α). E. Omne id quod debitor obaeratus actione exigere potuisset; sed actione non usus est, aut illi expresse renunciauit, A. P. vindicari potest.

Schol. En lapidem lydium, ad quem omnes quaestiones: quatenus, id, quod debitor obaeratus non adquisiuit, quum tamen adquisire potuisset, A. P. vindicari possit, examinari, & examinae decidi possunt. Semper enim respiciendum, an debitor id, quod non adquisiuit, ab illo a quo adquisire potuisset, si voluisset actione quadam exigere potuisset: & si hoc, creditores adhuc A. P. instituere possunt. Si vero aduersus illum, a quo adquisire potuisset, ipse debitor nullam habuit actionem, nec creditores A. P. instituere possunt. Vt enim actio quaedam institui possit, requiritur illum aduersus quem instituitur esse obligatum (§. II.), A. P. est actio (§. II. §. LV), E. etiam A. P. institui nequit nisi contra obligatum. Quando itaque l. 6. pr. ff. b. t. dicitur: *pertinet autem hoc edictum ad deminuentes patrimonium suum, non ad eos, qui id agunt, ne locupletentur*, horum verborum is sensus est; quod A. P. id vindicari nequeat, quod quum adquisire quidem potuisset, tamen actionem non habuerit, ad id exigendum. Nisi enim haec lex ita explicetur, contradicit LL. naturalibus & aliis legibus l. 3. ff. 2. ff. b. t. l. 45. pr. ff. de iur. fise. quae omnino generalis, propter sub nexam rationem. Vt taceam ipsam l. 6. sibi contradicere, quae enim actionem quandam amittit omnino patrimonium suum deminuit. Iura & actiones enim etiam in patrimonio nostro sunt. Ita, vt illustrationis gratia exemplum addam: si quidam debitori obaerato 100 thal. donare vellet, hanc donationem vero adceptare
recu-

recusaret. Tum donans non esset obligatus, & consequenter debitor actionem aduersus illum instituere nequit, ut sibi 100 thal. quos semel donare voluerit, tum vero adceptare noluerit tradat. E. etiam creditores aduersus hunc donantem A. P. instituere nequeunt. Si vero debitor semel, & per vicum tantum momentum adceptauerit, postea statim hanc donationem reuocauerit, contra donantem A. P. institui potest: tum enim debitor sibi semel obligatum liberauit. Ira, si debitor obaeratus portioni statutariae renunciauerit, omnino creditoribus A. P. competit; potuisset enim debitor actionem aduersus illum instituere, qui sibi illam denegauerit. Possem quidem & vellem, ad casus speciales descendere; nisi tempus & spatium hoc prohiberent. Interim tamen me detinere haud potui, quin casum de hereditate repudiata, breuibus enucleem.

§. XXXVI.

Hereditas est complexus omnium rerum ad nos pertinentium, quae post mortem nostram, a nobis in alterum transferri possunt. SCHIRSCHMIDII *Elem. I. C. L. II. T. 2. §. 122.* Si ille cuius est hereditas adhuc uiuit, *hereditas deferenda*: Si vero iam mortuus *hereditas delata* dicitur. Ille in quem hereditas transfertur *heres* dicitur. *Adire hereditatem* est factum heredis, quo declarat se velle hereditatem sub iisdem conditionibus, sub quibus ille a quo relicta voluit, ad se trahere: Si vero hoc facere recusat, *hereditatem repudiat*.

Schol. Quum secundum I. N. principia, bona defuncti nullis esse incipiant, hae vero cedunt occupanti, Bone Deus! quae hominum copia, ad aedes defuncti non confluere, bona per mortem nullius facta, occupandi gratia. Varii itaque modi, LL. ciuilibus constituti, quibus huic malo obex ponitur. Notum enim est dominium, quando adhuc in uiuis; vel per pactum successorium, iure Germanico, omnino licitum; vel per testamentum de rebus suis post mortem disponere posse. Quum vero eo, huic malo nondum medicina parata, deficiente pacto successorio & testa-

G

men-

mento, ab intestato succeditur. Quid itaque in singulis modis quo-
ad A. P. obtineat, breuibus erit videndum.

§. XXXVII.

Pactum successorium est pactum, quo quis sub euentu
mortis suae, vel totam hereditatem, vel aliquid ex illa al-
teri promittit.

§. XXXVIII.

Pactum successorium est pactum (§. praec.). Pacta ob-
ligant, potest itaque debitor obaeratus, si pactum successo-
rium iniit, actionem instituere aduersus illum, qui pacto
stare recusat (§. II.). Ponamus debitorem obaeratum pacto
successorio renunciare, tum actioni sibi competenti renunciat.
Omne id quod debitor obaeratus actione exigere potuisset,
si actione non vtitur, aut illi expresse renunciat, A. P. vin-
dicari potest (§. XLV.) E. si debitor obaeratus pacto suc-
cessorio renunciat, A. P. institui potest.

§. XXXIX.

Testamentum est voluntatis nostrae iusta declaratio, abs-
que animo obligandi facta, cui hereditatem nostram relin-
quere velimus.

§. XL.

Testator affirmat se velle alteri aliquid praestare (§. pr.).
qui hoc facit promittit (C. II. §. XX.), E. promittit. Promit-
tit vero absque animo obligandi (§. praec.), pro lubitu ita-
que a promisso recedere potest. Si inquirimus in rationem,
nulla alia est; quam quoniam voluntas hominum ambula-
toria. Quando haereditas delata, testator iam mortuus
(§. XXXVI.), mortuus non amplius habet voluntatem; &
consequenter illam mutare amplius nequit. Cessat itaque,
si hereditas iam delata, ratio, cur testator non obligatus.
Cef-

Cessante ratione vel casu, cessat effectus, E. testator si hereditas iam delata, obligatus est ad id quod promissit. Is cui in testamento hereditas promittitur, dicitur heres testamentarius, E. testator heredi, quando hereditas iam delata, obligatus. Si itaque heres, hereditatem sibi delatam repudiat promissum, ratione testatoris iam validum, non adceptat (§. XL. VI. C. II. §. XXI.), & eo testatorem, vel potius heredes, qui deficiente herede testamentario succedunt, & cum testatore vnam repraesentant personam, ab obligatione liberat. Quoniam vero aduersus nobis ciuiler obligatum actio competat (§. II.), & haec obligatio omnino ciuilis est quoniam leges ciuiles illi adstunt: haeres testamentarius, haereditatem sibi delatam repudiens, actioni sibi competenti aduersus testatorem, vel deficiente haerede testamentario succedentes, renunciat. Ponamus hunc haerodem esse debitorem obaeratum, tum debitor obaeratus actioni sibi competenti renunciat. Omne id quod debitor obaeratus, actione exigere potuisset, sed actione non usus, aut illi expresse renunciant A. P. vindicari potest (§. XLV.). E. hereditas iam delata, a debitore obaerato repudiata, A. P. vindicari potest. Vel si haec demonstratio displicet, adcipe sequentem; Quemlibet mihi concessurum esse confido: quod si debitor obaeratus haeres sit institutus, & delata iam haereditate heredes ab intestato, illum ad hereditatem admittere nollent, actione hoc ab illis exigere posset; & si haereditatem sibi delatam repudiat, eo huic actione renunciare. Omne id quod debitor obaeratus actione exigere potuisset; sed illa non vititur, aut illi expresse renunciat, A. P. vindicari potest (§. XXXV.) E. si hereditas iam delata, a debitore obaerato repudiatur, A. P. vindicari potest.

§. XLI.

Si hereditas adhuc deferenda, testator adhuc viuit (§. XXXVI.), & quoniam promisit sine animo se obligandi (§. XXXIX.), semper pro lubitu voluntatem mutare potest. Ponamus itaque debitorem obaeratum, hereditati deferendae renunciare, tum testator: aut hoc scit, aut non scit. Si non scit, & ita per mortem hereditas delata fit, idem est acsi tum iam mortuus fuisset, quum renunciatio facta, eadem itaque demonstratio, quam in (§ praec.) dedi, & hic valet. Si vero scit: aut voluntatem mutat, aut non. Si voluntatem mutat, & alterum heredem instituit, tum ipse debitor obaeratus actionem aduersus testatorem instituere nequit, quoniam ante mortem non est obligatus (§. II §. XLIV.), E. etiam creditores A. P. instituere nequeunt (§. XXXV.). Si voluntatem non mutat, & ita moritur, valet iterum demonstratio (§. praec.). Ex his itaque sequens fuit propositio: Hereditas, si, quum adhuc deferenda, illi renunciatur, A. P. vindicari potest; nisi testator sciens heredem hereditatem repudiaffe, adhuc ante mortem voluntatem mutat.

§. XLII.

Successio ab intestato est determinatio personarum a legibus facta, quibus hereditas relinquitur.

§. XLIII.

Non omnibus licitum esse, per pactum successorium, aut per testamentum, ordinem succedendi ab intestato immutandi tyronibus constat. Quum vero successio testamentaria, ab illa, qua ab intestato succeditur longe differat, & deficiente testamento, vel pacto successorio, heredes ab intestato ad successionem vocantur: ille qui testamentum facere nequit, consentire debet, vt hereditas sua illis relinquatur, qui in ordine succedendi ab intestato, a LL. determinati.

nati. Qui vero testamentum aut pactum successorium facere potest, interim tamen hoc omittit, tacite consentit: se velle illi, qui in LL. determinatus, hereditatem suam relinquere. Porro, qui per testamentum aut pactum successorium, ordinem succedendi ab intestato immutare potest, quamdiu hoc nondum fecit, consentit quidem in modo succedendi ab intestato; quoniam vero adhuc semper hoc facere potest, absque animo obligandi. Qui testamentum facere, aut pactum successorium inire nequit, quamvis iam illi non sit permittum per testamentum aut pactum successorium ordinem succedendi ab intestato immutandi: interim tamen in illum statum peruenire potest quod illi liceat. E. & ille qui iam quidem testamentum facere, aut pactum successorium inire nequit, consentit quidem in modo succedendi ab intestato, sed absque animo obligandi. Ex his itaque fluit: in successione ab intestato, tam illum qui testamentum facere, aut pactum successorium inire potest, quam qui non potest, promittere, siue voluntatem suam declarare, absque animo obligandi, cui hereditatem relinquere velit. Testamentum est voluntatis nostrae declaratio, absque animo obligandi facta, cui hereditatem nostram relinquere velimus (§. XXXI), quum vero haec omnia etiam in successione ab intestato deprehendamus (*per demonstr.*), idem quod in (§. XL. §. XLI.) de repudiatione hereditatis testamentariae dictum; etiam tum valebit, si debitor obaeratus hereditatem ab intestato, sibi adhuc deferendam aut iam delatam repudiauit. Enysum principii reductionis, in inuestigandis veritatibus.

§. XLIV.

Ex (§. XXXVIII. XL. XLI. XLIII.) sequens itaque concipitur generalis propositio: Omnis hereditas, a debitore obaerato repudiata, A. P. vindicari potest; nisi in hereditate ad-
huc

huc deferenda hereditatem relinquens, voluntatem suam mutauerit. Vel, ut mihi quidem videtur haec propositio breuissimis ita demonstrari potest.

Nihil fit sine ratione sufficiente: Si itaque debitor obae-ratus: vel pacto successorio, vel hereditati testamentariae, vel legitimae, siue iam delata, siue adhuc deferenda sit, renunciat: adesse debet ratio sufficiens, cur potius renunciet, quam non. Iam quaeso? quae alia adesse potest ratio: quam quoniam id, quod hereditatem adiens acquireret, retinere tamen nequeat, sed creditores adiciperent. Nonne hoc est in fraudem creditorum alienare (C. II. §. LI.)? quum vero id A. P. vindicari potest (C. II. §. LV.), etiam hereditas repudiata A. P. vindicari potest.

Schol. De quaestione: An hereditas repudiata, A. P. reuocari possit? contentiois ferram inter DD. recipiari, notum est quam quod notissimum. Temeritatis notam effugere haud possem, si ego, qui Iurisprudenciam a limine saltem salutari, huius contro- uersiae, quae iam dudum inter Ictos celeberrimos agitata, iudex esse uellem. Adeccipias itaque L. B., has meas, quales quales sint, meditationes serena atque explicata fronte. Si placent humanitati tuae tribuo: si uero displicent, fac quaeso, ut erroris conuincar, officium mihi exhibebis, gratum imo gratissimum. Sunt quidem DD. aequitatem naturalem suadere, hereditatem repudiata A. P. vindicari posse: leges ciuiles tamen contrarium iubere, adferentes. Prouocant itaque ad l. 6. ff. b. t. expressa uerba: *proinde & qui hereditatem repudiatur, siue legitimam siue testamentariam, non est in ea causa, ut huic edicto locum faciat*, quae tanquam corollarium ex uerbis (ff. XXXV. Sch.) explicatis, deducuntur. Sed uti mihi quidem uidetur, hic nullus adest LL. naturalium & ciuiliu con- flictus, nunquam tolerandus. Leges enim, in quibus, hereditatem repudiata reuocari haud posse, adferitur, de eo intelligen- dae sunt casu: si hereditas deferenda repudiatur, & testator hoc sciens, voluntatem suam mutauit; tum enim, ut in hoc §. demon- stratum, A. P. non competit. Parum abest, & nisi me temeritatis accu-

accusare velles; nihil obstat: quin hanc explicationem, secundum omnes leges interpretandi regulas factam esse, in me suscipiam defendendum. Caeterum fateri necesse est, me hanc materiam de hereditate repudiata, ob temporis & spatii angustiam primis, ut aiunt, digitis tantum tetigisse, & non omnia ex asse demonstrasse.

§. XLV.

Rei vindicatio est actio realis ex dominio pleno orta. Actio paulliana est realis (§. VI.), oritur ex dominio pleno (C. II. §. LXII. §. LXI), est itaque species rei vindicationis, quae ipsius genus. Quicquid generi competit etiam speciei competere necesse est. E. omne id quod est obiectum rei vindicationis, est etiam obiectum actionis paullianae.

Schol. Habes hic principium maxime generale & foecundissimum, ad ulterius determinandum A. P. obiectum; quod ideo huic capiti, coronidis loco, addere volui. Quae itaque de fructibus dicenda essent, ex hoc principio facile deduci possunt. Multa quidem adhuc restarent, in hoc capite pertractanda: se me quidem nolente, tempore tamen volente, vela hic contrahere cogor, & ad durationem eius, ea qua fieri potest breuitate explicandam, me adcingo.

C A P V T I V.

PAULLIANAE ACTIONIS DVRATIONEM
DEFINIENS.

§. I.

Actio paulliana auctorem habet Paullum Praetorem, qui illam in Edicto suo dedit (C. I. §. VIII.) actio quae ex Iure Praetorio descendit praetoria dicitur (C. III. §. V.) E. A. P. est praetoria.

§. II.

§. II.

Actio est actus, quo ius quoddam contra civiliter nobis obligatum, in iudicio persequimur (C. III. §. II.), cessante itaque iure, ex quo actio quaedam nascitur, cessat etiam actio. Actionis Praetoriae descendunt ex Iure Praetorio (C. III. §. V.), Praetoris officium autem erat annale (C. I. §. III.) & anno praeterlapso edictum ipsius non amplius valebat (C. I. §. VI.). E. Actiones Praetoriae non ultra eum annum, quo ille Praetor, qui hanc actionem dederat, Praeturae praerat valebant; nisi forsan successor ipsius, etiam quoad hunc passum, edictum retinuerit (C. I. §. VI.).

§. III.

Quum vero successu temporis, Edicta Praetorum non modicam auctoritatem obtinuerunt (C. I. §. VII.), & multa continerent, aequitatem naturalem contra stricti iuris rigorem restituentia (C. I. §. V.): durum videbatur, actiones ex Praetorum Edictis natas, praesertim vero rei persecutorias, tam brevi temporis lapsu perimi; & eum, qui alienas res detinebat, decedente Praetore, securum praestari. Noluerunt itaque Romani, actiones rei persecutorias eo anno terminari, quo ille Praetor, qui illam dederat, Praeturae praerat: sed potius decedente illo Praetore tamen adhuc valere, & non tantum per annum sed etiam post annum. *l. 35. pr. ff. de O. & A., l. 8. §. 7. ff. de Prec. STRYCK de Act. For. S. 3. Memb. 3. Ax. I.* Quum vero hoc nimis indeterminate esset, quod actiones praetoriae, rem persequentes, etiam post annum durent, & LL. tam indeterminate loqui nequeant omnino recurrendum ad terminos iuris civilis; His enim, nisi contrarium expressis verbis in LL. continetur, se conformasse Praetorem praesumendum. *STRYCK l. c.*

§. IV.

§. IV.

A. P. non prius institui potest, quam creditores in bona immitti (C. II. §. LVIII), & bona vendita, vel ad minimum taxata (C. II. §. LIX). Quum vero prius quam actio quaedam institui possit, tempus actioni destinatum, currere incipere nequeat, tempus A. P. destinatum, a facta venditione bonorum debitoris incipit; & non vti nonnulli putant, ex eo die hoc tempus computandum, quo alienatio a debitore facta est. *l. 6. §. f., l. 10. §. 18. ff. h. t.*

§. V.

Actiones praetoriae rem persequentes post annum durant (§. II.), paulliana vero est praetoria (§. I.), & quoniam realis est (C. III. §. VI.) & species rei vindicationis (C. III. §. XLV.) actio praetoria, quae rem persequitur. E. A. P. ultra annum durat.

Schol. Mirabuntur forsitan nonnulli, me contra communem DD. opinionem, hanc actionem simpliciter post annum competere, in hoc §. adseruisse. Sed explicabo mentem meam ulterius & patebit me ab illis non dissentire. Tentabo hunc in finem demonstrationem huius propositionis, ex ipsis dissentientium principiis. Adserunt quidem DD. hanc actionem tantum intra annum competere, hunc tamen excipientes casum: si ille, aduersus quem instituenda, locupletior factus. STRYCK *l. c. Ax. 2. n. 6.* BOEHMER *in Tr. de Act. S. 2. C. 2. §. 30.* SCHROETER *Diff. cit. §. 27.* Et hoc non solum cum principiis meis conuenit, sed etiam in LL. fundatum, *l. 10. §. 24. ff. h. t.* Adsumo itaque tanquam veram, sequentem propositionem.

§. VI.

Aduersus illum, qui titulo lucratiuo possidet, A. P. post annum competit. Ex hac propositione itaque firmiter concludo.

H

§. VII.

§. VII.

A. P. indistincte post annum competit. Ille enim, aduersus quem haec institui potest actio, semper titulo lucratiuo possidet (C. III. §. X. C. II. §. LV.), quum vero ipsi dissentientes adierunt, aduersus titulo lucratiuo possidentem, post annum competere (§. VI.), semper A. P. post annum competit.

Schol. Obstare quidem LL. videntur, puta *l. 1. pr.*, *l. 10. pr. ff. b. t.* ibi enim intra annum competere hanc actionem, dicitur. Sed primo hic reuerendum; quo modo hae leges stare possint, cum *l. 10. ff. 24. ff. b. t.*, & communi dissentientium opinione, quod haec actio aduersus titulo lucratiuo possidentem, ultra annum competat. Praeterea vero in his allegatis LL. ipsa Edicti verba recensentur, in quibus Praetor non diutius, quam edicta sua valebant, actiones ex hoc Edicto descendentes concedere poterat, & quoniam officium ipsorum tantum per annum durabat (C. I. §. III.), actiones etiam ultra annum dare non poterant. Quum vero postea constitutum actiones rem persequentes ultra annum durare, (§. III.), illae leges iam abrogatae. Fundata vero potius haec mea sententia in *l. 35. ff. de O. & A.*, quae in propositiones logicas resoluta, sequentes continet: 1) Actiones honorariae vel Praetoriae rei persecutionem habentes, post annum dantur, caeterae intra annum, 2) Etiam illae quae non dantur post annum (sive quod idem est, quae rei persecutionem non habent) post annum dantur, ut lucrum extorqueatur; quod exemplis illustratur. 3) Desiniuntur actiones rei persecutionem habentes, per istiusmodi, quibus persequimur quod ex patrimonio nobis deest; quae definitio 4) exemplo illustratur, ut quum agimus cum bonorum possessore debitoris nostri. Adplices quaeso haec ad A. P. & inuenies vix ouum ovo similius esse, quam quae in hac lege continentur iis, quae de duratione A. P. dicta.

§. VIII.

Actiones Praetoriae rei persecutionem habentes post annum durantes, si speciatim in LL. non exprimitur, tam diu durant quam ciuiles (§. III.), & quum A. P. talis est (§. V.),

(§. V.), idem etiam de illa valet. Videndum itaque in LL. aliquid dispositum. Quoniam vero in *L. 10. §. 23. ff. h. t.* constitutum: quod tum, si ius quoddam aut res incorporales persequitur, tam diu comperat, quamdiu actio debitoris mansisset, hoc hic tenendum. Praeter ea vero, quantum ego quidem inuenire potui, nihil singulare in LL. dispositum. Recurrendum itaque in caeteris, ad terminos iuris ciuilibus in vulgus notos, & quum A. P. est species rei vindicationis (C. III. §. XLV.), quamdiu illa comperit, etiam A. P. competere necesse est.

§. IX.

Finis est primum in intentione, vltimum vero in executione; Manum itaque huic dissertatiunculae conscribendae adiuuens, illam ad finem perducendi, statim in intentione habui. Quum vero iam, quae DE I est gratia, grata nullo non tempore agnoscenda mente, hunc finem qui in intentione primum fuit, in executione etiam consecutus sum, & illum qui finem consecutus subuistat necesse est, hic est dissertationis.

FINIS.

COROLLARIA.

- I. Wer eine Jungfer wider ihren Willen küsst, kann deswegen gerichtlich belanget werden. (Modo non dissimulet se inuicta fieri, quod illi gratum acceptumque.)
- II. Quando IMPERATOR IVS TINIANVS in *pr. I.* cupidam LL. iuuentutem adloquitur, eique quasi dedicat Institutiones: sub hac iuuentute virgines etiam continentur. Et ideo etiam collegia iuridica frequentare, possunt imo

Matriculae Academicae inferendae; nec opus est ideo, peculiare Academias virginales, *Jungfer : Akademien*, adornari.

III. Non dantur consuetudines contra leges.

IV. Habent tamen vim legis abrogatiuam.

V. Institutiones & Pandectas separatis collegiis pertractari, non potest non auditorem academicum (ignoscant mihi manes Ciceroniani ita loquenti) reddere confusissimum. Interim communem errorem errare, nonnunquam sapientiae.

VI. Iurisprudentia inititur principiis Logicis, Ontologicis, Psychologicis, Iuris Naturalis, Ethicis, ac Politicis. E. omnes hae scientiae, Iurisprudentiae necessario sunt praemittendae.

VII. Philosophiae studium, Icto quam Theologo, magis necessarium.

VIII. Adtentionis directio non pro arbitrio variabilis.

IX. Sit Philosophia ancilla, caeterarum eruditionis partium: est tamen istiusmodi ancilla, quae dominae alias in tenebris ambulaturae facem praefert, ne forte labatur.

X. Quidquid demonstratum illud est verum. E. qui veritatem demonstratam impugnare vult, aut principia, aut modum concludendi adgrediatur, necesse est.

XI. Non dantur Wolfiani.

XII. Existens est impossibile.

Optimo

OPTIMO ATQVE ERVDITISSIMO FRATRVM
P A R I,
DOMINIS NETTELBLADTIIS,
O C E L L I S S V I S

S. P. D.

D. ERN. IO. FRID. MANTZEL,

PROF.

Incidit mihi in manus vestrae, *Fautores & Amici suavissimi!* elegantis dissertationis plagula prima & obseruo, quo animo erga feramini. Scitote igitur, *O Mei!* quod idem ille animus mihi, tantos honorum titulos, tantaque encomia tamen ferio declinanti, sit documentum vestrae pietatis, spondet enim, fore ut hos habeam amicos perpetuos, non temporarios. Macte hanc vestram virtutem! illa enim ornat eos, qui praeteritorum, propter futura, in praesenti habent rationem.

Viv Consultissime! Domine Praeses huius Dissertationis eruditissime! Lubuit tibi in vitae tuae laudatissimo curriculo, quod dissertationi tuae inaugurali praefixit *Illustris Agnatus tuus NETTELBLADTIUS Grybicus, Vir primicerius inter ICros nostri aevi utramque paginam colentes, Fautor meus maximopere aestu- matissimus,* inserere, quod studiorum tuorum formator fuerim; Ago tibi gratias pro honorifica hac commemoratione quamvis mecum habirem, & putem me tantum, qua lineas nonnullas aliquid contulisse ad corpus tuae iuris scientiae. Faxit Deus, qui solus iustus & bonus est, ut tua exquisita eruditio tibi sit fors & pretium ex quibus percipias vsuras & annuos redditus irredimibiles quam lautissimos.

I

Tu

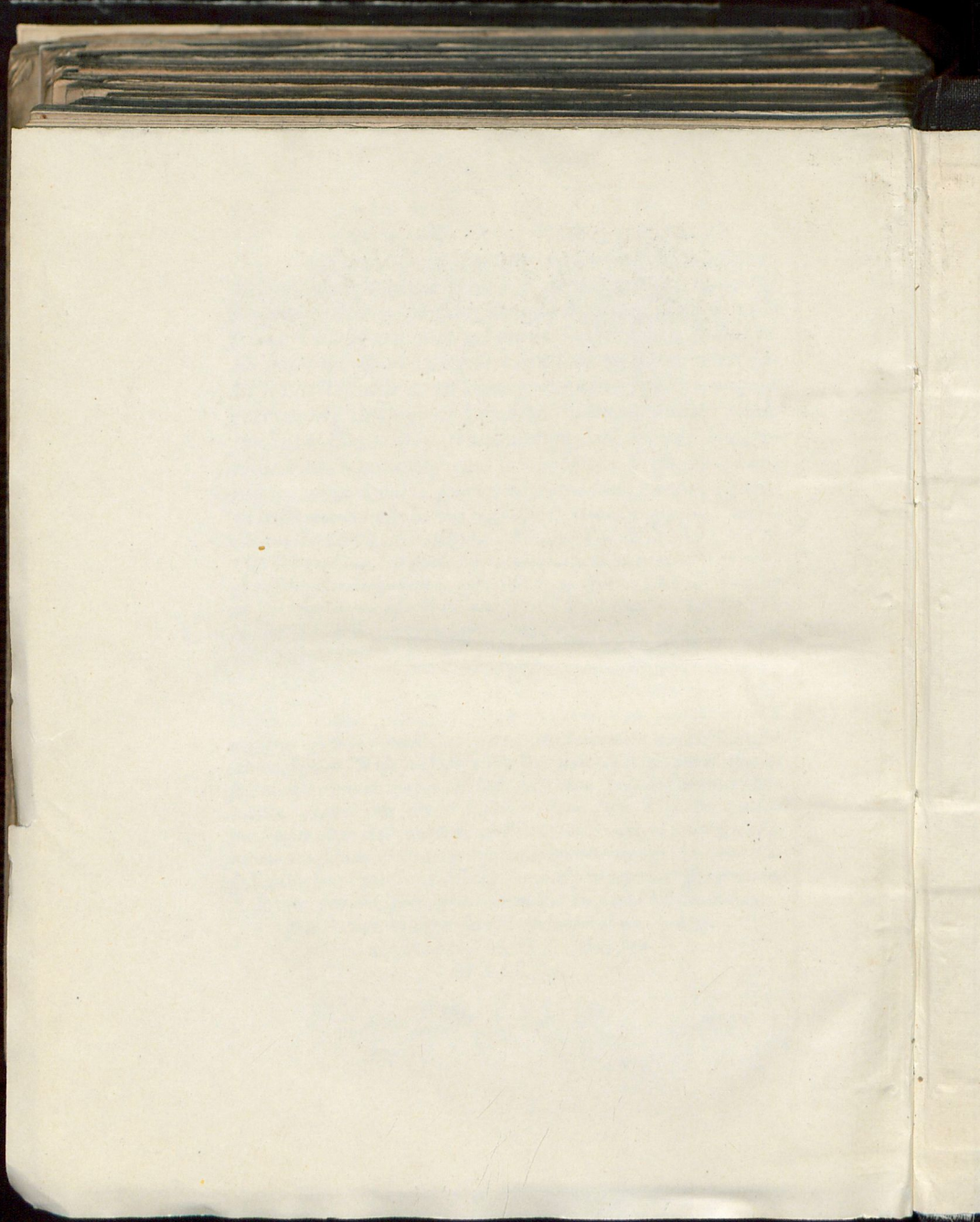

~~OPTIMO ATQUE~~

Tu autem *Vir Iuuenis florentissime!* Domine *Respondens. Auctor charissime!* Tu, quem ad rariores qui argumentum optimi sunt, quoniam argumentum pessimi turbam appellat Seneca, refero, mihi absque ulla haesitatione haud mediocri futurae felicitatis praebes praefagia. Centrum enim quaeris omnium requisitorum, quae virum faciunt & Ictum qualem genius seculi merito postulat. Eloquentiam & principia vniuersalia, quae philosophiam appellamus, solertissime iunxisti cum iuris viriusque humanissimi studio, & quia res vehicula earundem excolis, nihil credo tam alte repositum iri, quo tuum ingenium & incomparabilis industria non possit eniti.

Valete Fratres Optimi! & vestram pium, solers, mite atque tractabile ingenium nunquam deponite; ita enim fiet, vt benedictio diuina, quae vestros maiores agnatos cognatosque, prouinciae & vrbs patricos, obumbravit haecenus, vobis omni-gena afferat emolumenta. Ita fiet, vt fundus ille fertilissimus, gratia nempe DEI, de nomine vestro nunquam exeat, vid. *l. 38. § 3 ff. de Leg. III.* Valere, & vestra studia vestraque tela contra me meosque nunquam vertite. Ego, quamuis felicitatis vestrae faber haud esse queam, tamen nullibi & nunquam vos impediam, sed gratulabundus fautorum vestrorum obseruator & comes ero. Valete! Dab. Rostochii d. XII. Martii MDCCXXXIX.

Rostock, Diss., 1739-41

X 237 3039

VD18

ULB Halle

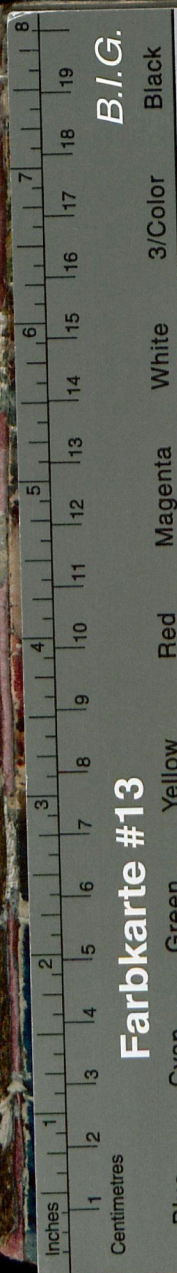
007 469 90X

3

3

Q. D. B. V.
IANAE ACTIONIS
M FVNDAMENTVM
VM VT ET EIVS
ONEM DEMONSTRAT.

1739, 26

ET
B PRAESIDIO
FORVM ORDINE CONSENTIENTE
D NETTELBLADT,

L. V. D.
RIS GERMANI

DEFENDET
CTOR RESPONSVRVS
L NETTELBLADT
ROST. PH. ET L. V. C.

O. R. MDCCXXXIX. D. XXI MART.

HALAE,
S HENDELIANIS.

(8½)

